DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 60 · YIL 7 · KASIM 2021 · 15 TL · KKTC: 18 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

KAFKAOKUR

KAFKAOKUR
Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 60 - 15 TL | KKTC: 18 TL

instagram.com/kafkaokur
twitter.com/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi
Akademiler Eğitim, Denetim ve Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Editör
Alparslan Demir

GenelYayın Yönetmeni
Gökhan Demir

Sanat Yönetmeni
Yeliz Akın

Kapak Çizeri / Genel Koordinatör
Eren Caner Polat

Web: www.kafkaokur.com
İletişim: editor@kafkaokur.com
Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Altunizade Mah. Palandöken Sok. No: 19/1
Üsküdar/ İstanbul

ISSN: 2148-6824
Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. (216) 354 30 00
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. (216) 354 39 09

4

Kapitalizmin Sefaleti: Squid Game

Okan Çil

Geçtiğimiz günlerde Netflix'te yayınlanan Güney Kore dizisi Squid Game bütün...

15

Galiba Ayaklanıyorum

Mihrap Aydın

ölüm döşeğinde uyuyan çiçekler ve kuşkulu deterjanlarla...

Yazarlar
Okan Çil • Soner Sert • Mihrap Aydın • Şehnaz Erkan • Cihat Duman
M. Bahadırhan Dinçaslan • Ferah Doğan • Senem Gezeroğlu
Utku Yıldırım • Hakan Bıçakcı • Mahir Şanlı • Uğur Morkaya
Milenko Yergoviç • Özge Deniz • Elif Masal • Nilgün Taylan
Zeynep Kahraman Füzün • Ahmet Melih Karauğuz • Melisa Yılmaz

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster
Eren Caner Polat • Cansu Akın • Ece Haskan • Selen Çelik • Merve Yiğit
Başak Arslan • Oya Başkaya • Timuçin Keleş • Pelin Aysan
Serkan Yolcu • Simay Yaman • Serra Ataman • İhsan Canıtez

© Herhakkı saklıdır.
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmadan kullanılamaz.

KUTU

Tüm kitabevlerinde ve internet sitelerinde.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

20

Biri Acılı Olsun Cihat Duman

* Hastaneye, hapishaneye, timarhaneye, gurbete, toprağa düştüğünde yalnız bırakılmayacağınız...

Orfe* Ferah Doğan

24 Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık. Kadının tek bir dili var...

28 **Haberler Sende** Hakan Bıçakcı

Gerçek anlatılabilir mi? Belirsizlik ilkesi gereği bu mümkün değil. Çünkü olup biten herhangi bir şey anlatıldığı...

31 **Pandora'nın Kutusu** Mahir Şanlı

Mitoloji için özetle "ilkel insanın hayatı ve evreni anlama gayretidir" diyebiliriz. Bu gayret toplumsal belleğe o denli...

46 **Elma Kavmi** Melisa Yılmaz

Her sonbaharda dünyanın ve zamanın uzak kuytularından yola çıkar, o yılın elma şarabını yapmak üzere...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Cansu Akın

Okan Çil

KAPİTALİZMİN SEFALETİ: SQUID GAME

Dikkat! Spoiler içerebilir.

> ***"Her oyundan sonra ödül artacak ve kazanana toplamda 45,6 milyar won, yani yaklaşık 38 milyar dolar ödenecektir. Oyunun sadece üç kuralı vardır: 1. Bir oyuncu oyunu bırakamaz. 2. Oynamayı reddeden oyuncu elenir. 3. Çoğunluk kabul ederse oyun feshedilebilir."***

Geçtiğimiz haftalarda Netflix'te yayınlanan Güney Kore dizisi Squid Game bütün dünyayı kısa sürede etkisi altına aldı. Az bir zamanda 111 milyondan fazla hane tarafından izlenmesi, diziden kesilen videoların sosyal medyada çokça paylaşılması bu etkiyi açıklamak için yetersiz kalır sanıyorum.

Squid Game'in, diğer uzak doğu yapımı gerilim filmlerinin/dizilerinin de izlenme oranlarının artışına sebep olduğu gibi, Korece öğrenme talebini de hatırı sayılır ölçüde yükselttiği iddia ediliyor. Dizide yer alan oyunlar ise hemen her ülkeye yayıldı. Hatta dalgona şekeri yapımı ve şekerde yer alan çizimi tıpkı oyundaki gibi kırmadan çıkarma *challenge*'ı başta TikTok olmak üzere, pek çok mecrada kendine yer buldu. Dizini yönetmeni Hwang Dong-hyuk, Korea Times'a ***"Yapım ekibi ve ben, dizimizin bir dalgona çılgınlığı başlatması hakkında şaka yapardık ama bunun gerçekten olmasına şaşırdım,"*** şeklinde bir açıklama bile yaptı. Hindistan'daysa trafik kurallarına uymaya yönelik gerçekleştirilen bir sosyal sorumluluk projesinde, "Kırmızı Işık, Yeşil Işık" oyunu kullanılarak farkındalığın arttırılması sağlandı.

Bunların yanı sıra oyunların oynandığı alanlara benzer çeşitli mekânların açıldığı, "yarışmacıların" giydikleri kıyafetlerin üretiminde ve satışında gerçekleşen ivmenin dudak uçuklatan boyutlara ulaştığı da bilinen bir gerçek. Bunun en güncel örneği sanıyorum Fransa'da. Diziye ait kıyafetlerin satıldığı ve oyunların oynanabileceği alanları da barın-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dıran bir mağazada büyük bir izdiham yaşandı; sosyal medyada dönen videolara baktığımızda, kapı önünde 500'den fazla insanın sıra beklediği görülebiliyor. Tüm bunlar ilk elden gözümüze takılanlar...

Küresel kapitalizmin sınıfsal ayrımı giderek keskinleştirmesi, yoksulluğun her geçen gün artması ve insanların beşikten mezara kadar borçlu şekilde yaşamaları neredeyse bir "kader" hâlini almışken, Squid Game'in bu global sorunu merkezine alarak, sınıflar arası ve sınıf içi şiddeti çok yönlü gerilimlerle işlemesi ve bu güç mücadelesinin dünya çapında bu kadar karşılık bulması önemli bir göstergedir sanıyorum.

BİR OYUN OYNAMAK İSTİYORUM!

Yaklaşık birer saatlik, toplamda dokuz bölümden oluşan Squid Game'in konusuyla başlayalım:

Eşinden ayrılmış, annesiyle beraber yoksulluk içinde yaşayan işsiz bir şoför olan Seong Gi-hun, çevresindeki insanların bütün saygısını kaybetmiş otuzlu yaşlarında bir insandır. Diğer bir değişle bir sokak serserisidir.

Dizinin açılışında Seong Gi-hun'un, eski eşiyle beraber yaşamakta olan kızına doğum günü hediyesi alacağını öğreniriz. Yaşlı ve hasta olduğu hâlde çalışmak zorunda olan annesinden para tırtıklayan Seong Gi-hun, bununla da yetinmez ve annesinin kredi kartını gizlice alıp çıkar. Elindeki bütün parayı at yarışına yatırır. Beklentinin aksine yüklü bir miktar kazanmasının ardından da sevinçle kızını arar. Tam o esnadaysa borçlu olduğu tefeciler çıkagelirler.

Seong Gi-hun hızla kaçıp elindeki parayı kurtarmaya çalışırken genç bir kızla çarpışır ve kaçmaya devam eder. Tefeciler onu bir köşede sıkıştırınca cebindeki paranın çarpıştığı kız tarafından çalındığını fark eden Seong Gi-hun hepten dibe çöker ve yediği dayağın, aldığı tehdidin ardından yüzü gözü morarmış bir hâlde kızını salaş bir büfeye doğum günü yemeğine götürür.

İnsanlara güvenilir oldukları için değil; yaslanacak başka bir şeyin olmadığı için güvenirsin.
Squid Game, S1B4

Kelimenin tam anlamıyla bir kaybeden olan Seong Gi-hun, eve dönerken metroda şık giyimli, hâli vakti yerinde bir adamla karşılaşır. Bu "tesadüfi" karşılaşma sonucunda adam ona *ddakji* adında bir oyun oynamayı önerir ve oyunu her kazandığında 100 bin won ödeyeceğini söyler. Seong Gi-hun şaşırır hâliyle. Pek inanmaz, ama kabul eder. Oyuna başladıklarında Seong Gi-hun sürekli kaybeder ve her kaybettiği el için 100 bin won değerinde bir tokat yemeyi kabul ederek oyuna hırsla devam eder.

Nihayetinde oyun bittiğinde bu gizemli adam Seong Gi-hun'a bir kartvizit uzatır. Böyle oyunlar oynayıp daha fazla para kazanmak istiyorsan ara, der ve ortadan kaybolur. Seong Gi-hun ise elinde yüklü miktarda para, yüzünde morluklar, aklında soru işaretleriyle kalakalır.

Annesinin eline bakan, beş parasız bir insan olduğu için çok geçmeden teklifi kabul eder ve kartvizitteki numarayı çevirir. Kendisine verilen talimat uyarınca gecenin köründe bir yerde beklemeye başlar. Derken bir araba gelir, içeriye giren Seong Gi-hun'u diğer oyunculara yapıldığı gibi bayıltıcı gazla uyutup gizemli bir adaya götürürler.

KAYBEDENLERİN MÜCADELESİ

İşte her şey böyle başlar. Seong Gi-hun ve diğer oyuncular gözlerini açtıklarında kendilerini devasa bir yatakhanede bulurlar. Her bir oyuncunun bir yaka numarası vardır ve toplamda 456 oyuncu yarışmak üzere orada bulunmaktadır. 456. oyuncu ise Seong Gi-hun'dur.

Genel olarak oyunculara baktığımızda hemen hepsinin Seong Gi-hun gibi kaybeden insanlardan olduğunu anlamaya başlarız. Borç içinde yüzen, sürekli alacaklılarından

Ucretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kaçan, hayalleri dâhil her şeylerini kaybetmiş insanların haricinde aralarında çete üyeleri, kaçak suçlular, ölümcül hastalığı bulunanlar, sığınmacılar ve normalde üst sınıftan olmasına rağmen yasa dışı yollara bulaşanlar da vardır.

Seong Gi-hun'un çocukluk arkadaşı olan, aynı gecekondu bölgesinde büyüdükleri hâlde iyi bir üniversiteyi bitirip saygın bir iş yapan Cho Sang-woo da 218 numaralı üniformasıyla oyuncular arasındadır. Şirketteki paraları zimmetine geçiren Cho Sang-woo'nun hırsızlık yaptığı ortaya çıkıp da peşine polis takılınca o da son çare olarak soluğu burada almıştır.

Oyuncuların hepsi baygın hâlde getirilip yatakhanede, yeni kıyafetler içerisinde, hiç tanımadıkları bir yerde ve hiç tanımadıkları insanlar arasında, bilmedikleri oyunları oynamak üzere bir araya geldiklerinden etrafa tedirgin edici bakışlar atmaya başlarlar. Çok geçmeden görevliler gelir ve mesele yavaş yavaş netleşmeye başlar.

Toplamda altı oyun oynanacaktır ve finalde tek bir kazanan olacaktır. Her oyundan sonra oyuncuların durumuna göre ödül artacak ve kazanana toplamda 45,6 milyar won, yani yaklaşık 38 milyar dolar ödenecektir.

Oyunun sadece üç kuralı vardır:

1. Bir oyuncu oyunu bırakamaz.

2. Oynamayı reddeden oyuncu elenir.

3. Çoğunluk kabul ederse oyun feshedilebilir.

Nihayetinde oyunlar başlayıp katılımcılar arasında sert çatışmalar yaşanınca herkes gruplaşmaya başlar. Seong Gi-hun ve Cho Sang-woo'nun etrafında toplanan ve dizinin ana castını oluşturan diğer oyuncular ise şunlardır: Dışarıda kalacak evi bile bulunmayan, üstüne üstlük beyin tümörü nedeniyle günleri sayılı olan 001 numaralı yaşlı adam Oh Il-nam, bir tamirhanede çalıştığı hâlde maaşını bir türlü alamayan 199 numaralı Pakistanlı işçi Abdul Ali, Kuzey Kore'den kaçan, ailesini de getirtmek için de insan kaçakçılarına yüklü miktarda para vermesi gereken 067 numaralı yankesici Kang Sae-byeok.

Hayat çok oyunculu bir oyun gibidir. Onlarla oynamazsan, onlar seninle oynar.
Squid Game, S1B1

Karşı tarafta pek çok grup olsa da, dizinin kötüleri arasında kabul edilebilecek iki kişi öne çıkar. İlki kumar borcu yüzünden bağlı olduğun çeteyle de sorunlar yaşayan ve yakın bir arkadaşı tarafından diğer gangsterlere ihbar edilen 101 numaralı çete reisi Jang Deok-su ve zavallı bir anne olduğunu iddia ederek sürekli yalvaran, ama bir yandan da hayatta kalmak için her türlü şeyi gözünü kırpmadan yapabilecek güçte bir kadın olan 212 numaralı Han Mi-nyeo.

Bir de bunların dışında kalan, Seong Gi-hun'u gizlice takip ederek kayıp kardeşini bulmaya çalışan genç polis memuru Hwang Jun-ho vardır. Hwang Jun-ho kılık değiştirerek görevlilerden biri olarak oyun alanında dört döner, bir yandan kardeşinin izini sürerken, diğer yandan bu tuhaf organizasyonu teşhir edip polis merkezini bilgilendirmeye çalışır.

Oyun kurucular ve paravanın ardındaki gizli finansörler oyunun genel kurallarını açıkça koymuşlardır: Bütün katılımcılar, kim olduklarına bakılmaksızın, dış dünyadaki konumları bir yana bırakılarak eşit muamele görürler. Tek tip kıyafet giydirilerek, sadece numarayla ayırt edilmeleri bundandır. Böylece doktorla göçmen, serseriyle finans uzmanı, seks işçisiyle ev hanımı aynı düzlemde eşitlenip "adalet" sağlanmaktadır.

Aslında onları eşitleyen temel şey yoksullukları, illegaliteleri, diğer bir değişle toplumun istenmeyenleri, kaybedenleri olmalıdır. Hepsi hayat denen bu oyunun ilk raundunda ringe çıkmış ve aldıkları darbeler sonucunda kısa sürede devrilip gitmişlerdir. Oyunlar onlara verilen ikinci bir şans gibidir. Büyük ödülü aldıkları takdirde sadece kendi hayatları değil, torunları bile kurtulmuş olacağı için bu teklif hepsine gayet cazip gelmektedir. İlk oyundan sonra meselenin iç yüzünü anlayıp, oylamaya rağmen gerisin geri, "özgür iradeleriyle" dönmeleri de bunun göstergesidir.

İkinci raunda çıkmadıkları bir hayat hiçbirine cazip gelmez. Ya ringde ölecek ya da şampiyon olacaklardır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tek tip kıyafetler içerisinde bulunup katı bir hiyerarşiye uygun hareket edenler sadece oyuncular değildir tabii. Onları kontrol etmekle, yeri geldiğinde öldürmekle ve genel asayişi sağlamakla görevli olan kırmızı üniformalılar da tek tip kıyafetler içerisindedirler.

Hiçbirinin hikâyesi yoktur. Diğer bir değişle aslında onlar da oyunlarda kendi rollerinin gereğini yerine getirmektedirler.

Oyun da, ceza da, ödül de hiç bitmez.

10 YIL BOYUNCA REDDEDİLEN BİR PROJE

Dizinin yaratıcısı Hwang Dong-hyuk verdiği bir röportajda, Squid Game'in ilk senaryo çalışmasının 2008-2009 yıllarında başladığını ve projeyi ilk etapta film olarak düşünüldüğünü söyler.

Bu açıklama sosyal medya kullanıcıları tabiri caizse ikiye böldü; bir kısım kullanıcılar Squid Game film olarak çekilseydi, projenin kült bir distopya filmi olarak sinema tarihine geçeceğini iddia ederken, diğer bir kısım ise dizinin zamansal açıdan karakter çözümlemelerine daha elverişli olduğunu, 9 bölümün yeterli uzunlukta olduğunu savunur.

31 dilde altyazısı, 13 dilde dublajı bulunan Squid Game'in, gösterildiği 100'den fazla ülkede en çok izlenen yapımların arasına girmesiyle her iki kesimi de tatmin ettiğine şüphe yok. Hwang Dong-hyuk bu başarının temel noktalarından birini şu şekilde açıklar:

Benimle oynadığın için teşekkürler.
Squid Game, S1B6

"Squid Game hayatta kalma oyunlarını içeriyor ama bu esasen kişilerle ilgili. Bu nedenle herhangi bir yerdeki izleyicilerin oyunun kuralını anlaması uzun sürmüyor, bu da onlara oyunu oynayan karakterlerin duygularını takip etmeleri için daha fazla alan sağlıyor. Diğer benzer türdeki diziler veya filmler, kazanmak için zor bulmacaları çözen bir kahramanı takip ediyorlar. Ama bu kaybedenlerin hikâyesi. Kazanan yok, dâhiler yok, daha çok başkalarının yardımıyla ileri adım atan bir kişi var."

Ne var ki yaşanan tüm bu başarıya rağmen bir gerçek değişmez: Hwang Dong-hyuk bu projeyi yazdıktan ancak 10 yıl sonra satabilir. Başvurduğu hemen her yer çeşitli nedenlerle onu reddederler, ama o yılmaz, irili ufaklı değişikliklerle "oyununa" devam eder.

Hatta bir iddiaya göre, annesi ve büyükannesiyle yaşadığı yıllarda bu fikri bulup derhâl yazmaya başladıktan bir süre sonra o kadar parasız kalır ki bilgisayarını 675 dolara satmak zorunda kalır ve senaryoya devam edemez.

Buradan düşününce Hwang Dong-hyuk'un da ringin dışına atılmışlardan biri olduğunu anlayabiliriz. Karakterlerin bu denli derinlikli kurulması, yoksulluğun, sokakların melodrama kaçmadan, gerçekçi şekilde, bütün şiddeti ve vahşetiyle verilmesinin en temel etmenlerinden biri de budur belki.

Hwang Dong-hyuk'u reddedenler şimdilerde nasıl bir pişmanlık içerisindedirler bilinmez ama Squid Game'in bu denli etkileyici kılan şeylerden biri de şüphesiz ki sanat yönetimidir. Dizinin sanat yönetmeni Chae Kyoung-sun bir röportajında:

"Estetik açıdan bakarsak mekânı ve görüntüleri oluştururken, izleyicilerin bizimle birlikte kalamar oyununun gizli amacını düşünmesini istedik," der ve oyun alanlarının titizlikle oluşturulduğunu belirterek ekler: ***"İlk oyun 'Kırmızı Işık, Yeşil Işık' 70'lerde 80'lerde çocuklukla sokak aralarında oynanan bir çocuk oyunuydu. Robotu yaparken o dönemin ders kitaplarından Cheolsoo ve Younghee görsellerini temel aldık..."*** Şeker kalıbı oyunu içinse, ***"Yönetmenin talimatıyla gerçek şeker kalıbı nesneleri yapmak istedik. Şeker kalıbı ustaları getirdik. Her gerektiğinde şekerden nesneler, dekorlar yaptık. Karakterlerin hislerini temsil edebilecek nesneler yapmaya çok uğraşıyorduk,"*** açıklamasını yapar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Squid Game (Kalamar Oyunu) için amaçladığımız hikâye bu: Katılımcılar için geriye sadece çaresizlik, korku, öfke, hüzün kalmış gibi görünüyor. Ama yaşadıkları dış dünyada olduğu gibi insanlıklarını kaybetmiyorlar ve o insanlığı umut ediyorlar."

Oyun alanlarında, oyuncuların da role girebilmeleri için gerçekçi bir atmosfer hedeflediklerini belirten Hwang Dong-hyuk, dizinin temelini oluşturan kalamar oyununun genel anlamına dair şunları söyler:

"Squid Game (Kalamar Oyunu) için amaçladığımız hikâye bu: Katılımcılar için geriye sadece çaresizlik, korku, öfke, hüzün kalmış gibi görünüyor. Ama yaşadıkları dış dünyada olduğu gibi insanlıklarını kaybetmiyorlar ve o insanlığı umut ediyorlar. Yani bu hikâye Pandora'nın Kutusu'na benziyor. İzleyicilere böyle bir hikâye sunmak istedik."

Hwang Dong-hyuk ve Chae Kyoung-sun'un çabaları gerçekten de istenen etkiyi yaratır. Seong Gi-hun'u oynayan Lee Jung-jae sete çıktığında çok etkilendiğini, sürekli fotoğraf çektiğini söylerken, polis memurunu oynayan Wi Ha-joon senaryoyu okurken hayalinde canlandırdığına kıyasla olağanüstü bir setle karşılaştığını şaşkınlık içerisinde belirtir.

ŞİDDETİN OYUNU / OYUNUN ŞİDDETİ

"Hikâyeyi diziye dönüştürmek, tıpkı on yıl önce olduğu gibi hâlâ bir macera. Ya hep ya hiç olacağını biliyordum; ya bir başyapıt olacaktı ya da alışılmadık bir fiyasko. Bu çalışmanın arkasındaki fikir çok deneyseldi. Bu yüzden, seyircilerin, karakterlerin çocuk oyunları oynamak için hayatlarını riske attığını ikna edici bulup bulmayacağını kendime sormaya devam ettim. Yaklaşık 12 yıl sonra dünya, böyle tuhaf, şiddetli hayatta kalma hikâyelerinin gerçekten hoş karşılandığı bir yere dönüştü. Pek çok insan hikâyeyle empati kurabildi."

Hwang Dong-hyuk'un Squid Game'in yapım sürecine dair söylediği bu cümleler hayli önemli bir noktayı ifade eder aslında. Kapitalizmin yarattığı tahribat tüm dünyada tahammül edilemez bir noktaya ulaştı artık. Daha fazla kâr için insanların sağlıksız koşullarda, fazla mesailerle çalıştırılması, örgütlenmenin engellenmesi ve çalışanların hak hukuk gözetilmeden işten çıkarılması bir dizi ekonomik ve psikolojik travmayı beraberinde getirmektedir. Bu öylesine çok görülen bir durum ki, hemen her gün gazetelerde benzer haberlerle karşılaşmaya devam ediyoruz. İnsanların bu gibi durumlar nedeniyle intihar etmeleri, gençlerin geleceğe dair duydukları kaygılardan dolayı benzer bir sonu tercih etmeleri duygusal bir propaganda değil, bilakis katı bir gerçek olarak tepemizde bir bıçak gibi sallanıyor.

Küçük bir grup giderek daha fazla zenginleşirken, dünyanın büyük bir kesiminin yoksulluk sınırında yaşadığı ve ekonomik krizlerin insanları insanlıklarından çıkaracak raddeye getirdiği bir devirde, Squid Game'in kurmaca bir ayna görevi görmesi önemli bir gösterge olsa gerek.

Hwang Dong-hyuk da bu konuya dair şunları söyler:

"O zamanlar Lehman Brothers krizi vardı. Krizden Kore ekonomisi kötü etkilendi ve ben de ekonomik olarak mücadele ediyordum. Geçtiğimiz 10 yılda birçok sorun vardı. Dünyanın dört bir yanındaki insanlar, özellikle de Kore'deki gençler, tüm paralarını kripto para birimlerine yatırıyordu. Facebook, Google gibi teknoloji devleri hayatımızı yeniden yapılandırıyorlardı. Ve sonra Donald Trump, Amerika Birleşik Devletleri

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası

"Küçük bir grup giderek daha fazla zenginleşirken, dünyanın büyük bir kesiminin yoksulluk sınırında yaşadığı ve ekonomik krizlerin insanları insanlıklarından çıkaracak raddeye getirdiği bir devirde, Squid Game'in kurmaca bir ayna görevi görmesi önemli bir gösterge olsa gerek."

Başkanı oldu ve bence Trump dizideki VIP'lerden birine benziyor. Ülke değil de yarışma programı yönetiyor, insanları korkutuyor gibiydi. Tüm bunlar olduktan sonra dizinin tüm dünyayla buluşması için doğru zaman olduğunu düşündüm."

Zaten Seong Gi-hun'un da fabrikada greve giden işçilerden biri olduğunu dizide görürüz. Hatta yakın arkadaşlarından biri, polisin greve saldırması sonucunda gözlerinin içine bakarak can verir. Seong Gi-hun için bu öyle ciddi bir travma hâlini alır ki olur olmadık yerlerde, barikat başında nöbet tutarken bile bu girdaba gömülüp kaybolur.

Tabii bu sadece Seong Gi-hun'un travması. Hikâyesi anlatılan anlatılmayan bir sürü travmayı da diziyi izlerken görürüz.

Diğer taraftaysa VIP ekibi karşımıza çıkar. Bunlar dünyanın en zengin insanlarından oluşan bir gruptur. O kadar zenginler, her zevki o kadar tüketmişler ki kendilerine yeni bir oyun bahçesi yaratıp burada eğlenmeye çalışırlar. Hatta içlerinden biri, oynamanın izlemekten daha zevkli olduğunu düşünerek, ölümü göze alıp oyunlara bile katılır.

Oyunlarda sınıf çelişkisi ve sınıflararası şiddet alabildiğince vahşi şekilde işlenirken, sınıfın kendi içinde birbirine gösterdiği şiddetin de hepsinden katmerli olduğunu dizide net şekilde fark ederiz. Nihayetinde oradaki herkes zirveye ulaşma, diğer bir değişle VIP'lerin arasına katılma arzusuyla yanıp tutuşur; işlenen her cinayet, atılan her kazık, oynan her kumar, sineye çekilen her tokat bu arzuya yöneliktir.

Hwang Dong-hyuk'un en büyük başarısı bu dengeyi sağlam şekilde oluşturmasında yatar aslında. Yani koşullar uygun olsa Cho Sang-woo da, Jang Deok-su da o zenginler arasında yerlerini alıp viskilerini içerek insanların birbirlerini öldürmelerini izler ve yine onlar gibi katılımcıların üzerine bahis oynarlardı.

Hwang Dong-hyuk on yıldır üzerine çalıştığı ve bir türlü satamadığı projesinin dünya çapında böylesi bir etki yaratacağını tahmin etmiş midir bilinmez, ama dizinin hayranlarının daha şimdiden ikinci sezonu beklediklerini aşikâr.

Konuyla ilgili, ***"Squid Game 2 için iyice geliştirilmiş planlarım yok. Düşünmek bile çok yorucu. Ama 2. sezonu çekecek olsam kesinlikle tek başıma yapmazdım. Bir yazar ekibi kullanmayı düşünürdüm ve birden fazla deneyimli yönetmen isterdim,"*** diyen Hwang Dong-hyuk'un onca endişeye rağmen böyle bir talebe kayıtsız kalmayacağını rahatlıkla söylemek mümkün. Resmî olmayan bir bilgiye göre, dizinin hasılatının, yapım bütçesinin neredeyse 40 katı olduğu düşünülürse Netflix'in Hwang Dong-hyuk'un yakasını kolay kolay bırakmayacağını tahmin edebiliriz.

Diğer taraftan Squid Game'le ilgili en tuhaf gerçeklerden biri de izleyicilerin kartvizitteki numarayı arayıp oyunları katılmak istediklerini söylemeleridir sanıyorum. Günde ortalama 4000 arama geldiğini söyleyen numaranın sahibi, insanların ısrarından bunalmış durumda olduğunu belirtirken aslında önemli bir göstergeyi de gözler önüne seriyor. Gerçeklikten oyunlara, dahası kurmaca dünyaya geçme istediği, içinde yaşadığımız hayatın da ne denli çekilmez olduğunu bizlere yeniden hatırlatıyor.

Buna ister kapitalizm diyelim ister şans ister kader; sonuç değişmiyor. Aslında buradan düşününce hayatın kendisinin de kan, vahşet dolu bir oyun olduğunu söyleyebiliriz. "Büyük ödül" nedir, kime çıkar bilinmez, ama bu şekilde birçoğumuzun kaybedeceği ortada.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası

Soner Sert

SQUID GAME:
YENİ BİR HAYATIN HABERCİSİ OLABİLİR Mİ?

Dikkat! Spoiler içerebilir.

Bugünlerde tüm dünyayı kasıp kavuran ve önümüzdeki süreçte de etkisi giderek artacak olan bir internet dizisi girdi hayatımıza. Yayımcısı Netflix'in bile resmi açıklamada bulunduğu ve bugüne değin toplam üyelerinin yarısından çoğunun izlediği bu dizi, bahse konu olan platformun muhtemelen üzerine en çok yazı yazılan işi olma özelliği taşıyor. İzleyen, izlemeyen hemen herkesin içeriğine vâkıf olduğu dizi, borç batağına batmış, malum sistemden çıkış yollarının kendisine tıkalı olduğunu anlamış 456 oyuncunun –kaybedenin öldürüldüğü bir dizi oyun sonunda– hayatta kalma ve bu çabasının yahut başarısının neticesinde parayla ödüllendirilmesini konu alıyor. Tahmin edileceği gibi, seyirci bu gruba son olarak dâhil olan 456 numaralı oyuncunun hikâyesini takip ediyor.

Oyuna katılan, katıldığı için de ölümü göze alan oyuncuların, yoksulluktan, bir şekilde mevcut neoliberal sistemden çıkış sağlayamamasından dolayı buna sürüklenmek zorunda kalması, dizi üzerine kapsamlı sosyoekonomik ve politik yazıların yayımlanmasına sebep oluyor. Zira içerikte de altının bolca çizildiği gibi bu dünyada var olmak, hakkınca nefes alıp vermek bir yaşam savaşı sürdürülmesi anlamına geliyor. Bu anlam da hemen her gün gözle görülebileceği gibi bir başkasının kenara itilmesi, yoksulluk ve yoksunluk yaşaması ve günün sonunda yok olması üzerine kuruluyor.

Her an insanları açlığa, yoksulluğa sürükleyen, bir yerlere, bir kuruma, bankalara borçlu bırakan ve günden güne fakirleştiren sistem, insanları öldürmüyor mu gerçekten?

Squid Game'i, incelemeye tabi tutmadan önce sistem karşıtı gibi görünen dizileri değerlendirmekte fayda var. Günlük yaşamın keşmekeşinden, patronumuz ya da amirimiz tarafından azarlandıktan, bir şekilde faturalarımızı ucu ucuna ödedikten, taksitlerimizi, kredi kartı borcumuzu sanki hiç ödemeyecekmişiz gibi önümüzdeki aya erteledikten, otobüslerde, metrolarda sıkış tepiş gittikten, bize birey olduğumuzu, yaşadığımızı, hür irademizle karar verdiğimizi unutturan hemen her şeyi hatırladıktan sonra yorgun argın evlerimize varıyoruz. Hava kararmış artık. TV'yi ya da çeşitli internet platformlarını açıp karşımıza çıkan içerikleri kurcalıyoruz. Bir, en fazla iki saat sonra uyku pozisyonuna geçeceğiz. Üzerine gelindiğinde parlayan, öfkesini rakibine yönelik bir şiddetle süsleyen, önüne konulan kurallara biat etmeyen oyuncuların olduğu diziler ilgimizi çekiyor. Zira seyirci olarak biz, bu hayatın tokadını yemiş, bütün gün işte olduğu için ancak hava kararıktan sonra uyku saatlerini satın almayı başarabilen güçsüz ve yenik insanlarız. İzlediğimiz dizide, bize yaşamdaki yenilgimizi unutturacak, bizi bir sonraki mesai saatine hazırlayacak ve bir hikâyenin parçası hissettirecek içerikte yer alan oyuncularla özdeşleşmek zorundayız. Dolayısıyla kötü adamlardan intikam alan, vurulsa da ölmeyen, finalde ekrana çıkıp son sözü söylemeyi başaran karakterler muhatabımız oluyor. Kurtlar Vadisi, La Casa de Papel gibi dizileri örnek olarak gösterebiliriz. İki farklı kesim tarafından, iki farklı mecrada takip edilen bu diziler arasında politik olarak hiçbir fark yok. Zira ilki mavi yakalılar (düz işçiler) için bir rahatlama, arınma olanağı sağlarken, ikincisi beyaz yakalılar (ofis işçileri) için aynı vasfı görüyor. İlgiyle takip ediyor, ana karakter(ler) vurdukça seviniyor, kırılmış egolarımızı bir sonraki yenilgiye kadar tamir etmiş oluyoruz. Malum dizilerde, her daim sistemin gücünü, elindeki teknolojik aletleri, sermayeyi, kolluk gücünü, eğitimli personellerini görüyoruz. Karakter(ler)imiz sistemi hemen her bölümde mağlup ediyor, bu başarısıyla bizi şaşırtıyor, şaşırttıkça ona olan ilgimizi daha da büyütüyor. Hayranlığımız hemen her bölümde artıyor, onun başarısı sayesinde seviniyoruz. Kendimizi onun yerine koyuyoruz. Fakat aralarda sistemin muazzam gücünü görüyoruz. Karakterlerimizi yakalamaya çalışan sistemin teknolojik gücü bizi büyülüyor. Bundan kaçış olmadığını fark ediyoruz. Uluslararası sermaye ve onların kolluk gücü olan devletler, her şekilde galip geliyor. Karakterlerimiz, 100 bölüm, 200 bölüm bizi rahatlatsa da sonunda sistem tarafından ya yok ediliyor ya da onun bir parçası oluveriyor. Hüzünlü bir son oluyor bizim için. Bir

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Ali & Akşamsefası

"İnsan, Squid Game'de de görüldüğü üzere her durumda hayatta kalmanın yollarını arıyor."

iki gece yeni bir içerik arıyoruz. Ve sonunda bizi birkaç ay daha götürecek, bize acması varlığımızı unutturacak yeni bir dizi buluyoruz. Belki bu sefer kazanabiliriz!

Henüz ilk sezonu yayımlanan Squid Game, –şimdilik– bu skalanın dışında gibi duruyor. Henüz sistem kazanamadı. Birkaç bölüm gördüğümüz polis karakteri bile, finalde vurulup sonsuzluğa kavuştu. Kötü adamlar, oyuna yeniden başladı. İyi adam ise mücadeleye bir kez daha girişecek. Sistemin yoksulluğa sürüklediği ve sonra bir şans –ne kadar şanssa artık– tanıdığı karakter, yaşamını sürdürebilecek bir mükâfat kazandı. Peki ne değişti? Kazandığı parayla ne yaptı? Tanıdıklarının, bir şekilde vicdan yaparak yardım ettiklerinin dışında kalanların, kendi gibilerin durumu ne? Kore sokaklarında hâlâ birileri açlıktan, barınma sorunundan dolayı ölmüyor mu? Finalde, kar altında uyuklayan evsizi alıp götüren polisler, kar yağışı bittikten, mevsim değiştikten sonra aynı evsizi tekrar sokaklara salmayacak mı? Yoksa dizinin tam olarak yapmak istediği bu mu? Evinde yorgun argın kanepesine uzanan izleyiciye vermek istediği sadece bu kadar mı? "Bakın, bu adam birçok kişinin ölümünü gördü, kendi iradesiyle insanların öleceğini bile bile bir oyuna katıldı, kazandı ama sonra pişman oldu. Şimdi, kimsenin ölmemesi için mücadeleye girişecek," demek, sistemin ezici gücünü farklı bir yoldan, soyut olarak göstermek değil mi? Bu gerçeklik, karakterin tercih ettiği mücadele biçimi ve varlığını adadığı yeni hayat, mevcut sistemi yeni baştan üretmez mi? Yoksulları, sadece o oyunu organize edenler mi öldürüyor? Her an insanları açlığa, yoksulluğa sürükleyen, bir yerlere, bir kuruma, bankalara borçlu bırakan ve günden güne fakirleştiren sistem, insanları öldürmüyor mu gerçekten?

Squid Game, izleyicisine bu soruları sormuyor ne yazık ki… Her ne kadar sistemi yeniden üreten dizilerden içeriğinin gücü açısından farkı olsa da, politik olarak aynı noktada duruyor. İzleyicisine, izlediğinin bir yanılsamadan ibaret olduğunu, önce gerip sonra rahatlatmayı başararak hatırlatıyor. Fakat metin bakımından bunu pek çok içerikten daha güçlü yapıyor. Örneğin, insanın hayatta kalma, kendini koruma, açlık ve korkuyla baş etme gibi dürtülerini, yine aynı insanın sosyal yönüyle çarpıştırarak bir anlam yaratmayı deniyor ve başarıyor da… Şöyle daha anlaşılır ifade edilebilir sanırım: Büyük bir suç işleyen bir kişi polisten kaçıyor. Sebebi basit, zira yakalanırsa hapse girecek, –bulunduğu ülkeye göre değişmekle birlikte– belki de öldürülecek. İnsan, Squid Game'de de görüldüğü üzere her durumda hayatta kalmanın yollarını arıyor. Bu örnekte polisten kaçan ve öldürülmek istemeyen kişi, sosyal bir etken (kişi, özne) tarafından yargılanıyor. Squid Game'de ise bunu karakterler herhangi bir dış etken olmadan yapıyor. Oyuncu 456, –kaybedenin öldürüleceği– bilye oyununda kazanmak istiyor. Ki bu doğal olan… Fakat rakibi, hasta ve yaşlı bir adam. Onun ölmesini de istemiyor. Çelişki de tam olarak bu noktada başlıyor. Sosyal yönü, hasta ve yaşlı bir adamı, ölüme mahkûm etmemesi gerektiğini söylüyor. Bu 456'nın çevresel etkenler sonucu, edindiği bir birikim. Tıpkı suçlunun polisten kaçmaması, işlediği suçtan dolayı ceza alması gerektiğini bilmesi gibi… Ancak burada bir polis yok. Vicdanı 456'yı mahkûm etmeye, yaşlı ve pasif bir adama karşı çaresiz bırakmaya çalışıyor. 456 ise hayatta kalmak zorunda… Bu çıkışsızlık hâli, karakter(ler)in en dişe dokunur özelliği. Dizi boyunca bununla sıklıkla karşılaşıyoruz. Dostoyevski metinlerinin derinliğine ulaşan bir durum söz konusu burada. Dizinin başarısı da –bana göre– tam olarak bu noktada yatıyor. Her yeni oyunda, karakterlerin çatışması içsel bir bağlamda daha büyük bir çelişkinin parçası hâline dönüşüyor. Bu durum da karakterleri daha özellikli, daha hakiki bir vaziyete sürüklüyor.

Squid Game, dramaturji bakımından bir başyapıt denilse, yeri… Zira bu denli katmanlı bir metin uzun bir çalışmanın ürünü olsa gerek. Politik olarak ise daha çok su kaldıracağa benziyor. Kaldı ki bir dizi tamamen bitmeden, üzerine ne dense eksik kalıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

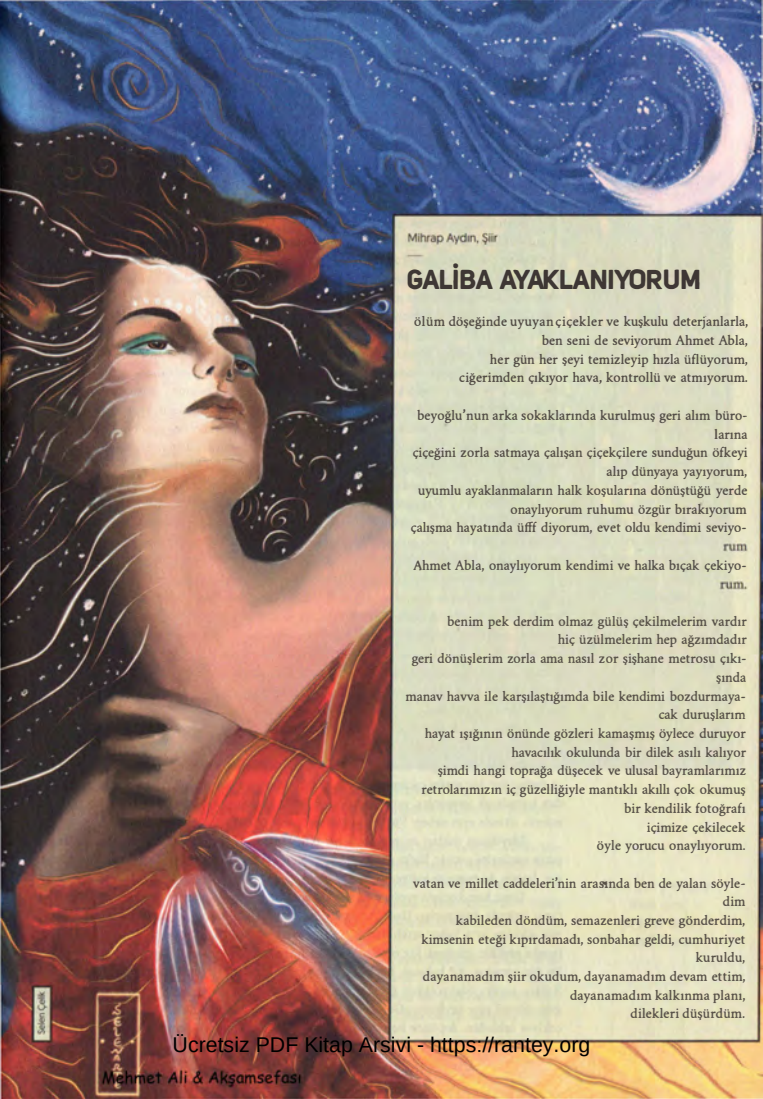

Mihrap Aydın, Şiir

GALİBA AYAKLANIYORUM

ölüm döşeğinde uyuyan çiçekler ve kuşkulu deterjanlarla,
ben seni de seviyorum Ahmet Abla,
her gün her şeyi temizleyip hızla üflüyorum,
ciğerimden çıkıyor hava, kontrollü ve atmıyorum.

beyoğlu'nun arka sokaklarında kurulmuş geri alım bürolarına
çiçeğini zorla satmaya çalışan çiçekçilere sunduğun öfkeyi
alıp dünyaya yayıyorum,
uyumlu ayaklanmaların halk koşularına dönüştüğü yerde
onaylıyorum ruhumu özgür bırakıyorum
çalışma hayatında üfff diyorum, evet oldu kendimi seviyorum
Ahmet Abla, onaylıyorum kendimi ve halka bıçak çekiyorum.

benim pek derdim olmaz gülüş çekilmelerim vardır
hiç üzülmelerim hep ağzımdadır
geri dönüşlerim zorla ama nasıl zor şişhane metrosu çıkışında
manav havva ile karşılaştığımda bile kendimi bozdurmayacak duruşlarım
hayat ışığının önünde gözleri kamaşmış öylece duruyor
havacılık okulunda bir dilek asılı kalıyor
şimdi hangi toprağa düşecek ve ulusal bayramlarımız
retrolarımızın iç güzelliğiyle mantıklı akıllı çok okumuş
bir kendilik fotoğrafı
içimize çekilecek
öyle yorucu onaylıyorum.

vatan ve millet caddeleri'nin arasında ben de yalan söyledim
kabileden döndüm, semazenleri greve gönderdim,
kimsenin eteği kıpırdamadı, sonbahar geldi, cumhuriyet kuruldu,
dayanamadım şiir okudum, dayanamadım devam ettim,
dayanamadım kalkınma planı,
dilekleri düşürdüm.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

MUTLU YILLAR

Durdukları köşe, meydanın en kuytu yeri ama bugün kuytuyu da keşfetmiş soğuk. Yağmur dün dindi, kar kapıda. "E, zamanıdır," diyen de var, "Ne soğuk yaptı arkadaş ya," diyen de. Dilenci içten içe kızıyor, elini cebine sırf ısıtmak için sokanlara. Her yer cıngıl cıngıl olmuş. Kırmızılara, yeşillere, ekoselere, kurdelelere bulanmış vitrinler, insanlar. Herkes yeni yılı bekliyor.

Biletçi bugün çelenk gibi taşıdığı, koca bir tablayla geldi. Bir sehpayla bir tabureden oluşan dükkânı birden genişledi. Yılbaşı piyangosu piyasaya çıkmış. Bir süre buraların en gözde esnafı o olacak. İşleri açılır artık. Şimdiden biri uğradı bile yanına. İşe giderken, bir elinde simit, bilet seçti. Serinin ortasından çekti, son rakamı okudu hemen. Amorti çıksa sevinecek demek ki. "Çıkar mı abi, ne dersin?" dedi parayı uzatırken. Biletçi keyifle, "Nah!" dedi. Güldüler. Adam dilenciye doğru yaklaşırken hâlâ gülüyordu. Önüne gelince yavaşladı, durdu. Elini cebine soktu, şimdi işte dedi Dilenci içinden, adam az önce aldığı bozuk para üstünü atıverdi önüne. Satış böylece kapandı.

Biletçi, ne zaman ondan çıkan müşteri dilenciye para verse, durduğu yerde mır mır söyleniyor: "İyi yere tezgâh kurmuş pezevenk!" Dilenci, para bozuksa yerde bırakıp, kâğıtsa sakal yapıp cebe atıyor. "Ne var be abi," diyor içinden. "Şans oyunu oynayarak girdikleri günahı bana sadaka vererek kapatmaya çalışıyorlar." Vergi gibi bir şey yani bu. Karma vergisi.

Öğleye doğru herkes işine gücüne varmış, biletçinin işleri de yavaşlıyor. Tablayı kontrol ediyor önce, ne sattım, elimde ne kaldı hesabı yapıyor, arada dönüp şöyle bir dilencinin önündeki bozukluklara bakıyor. Hem acıyor ona hem kızıyor. Hele yılbaşı piyangosu başlayalı beri, sopayla kovalayası geliyor. Pis adam! Zabıtaya şikâyet etse, gelir götürürler, kurtulur. Kurtulmak kolay da, elinden bütün topladığını alırlar bir de ceza keserler kanun namına. Şunun canı ne ki. Vazgeçiyor. Gelip geçenin azaldığını fark eden dilenci, yattığı yerden kalkıp, ağır ağır meydanı geçiyor, az sonra bir simidi geveleyerek geri dönüyor.

Hepsi aynı şeylere ortak: Olmayacak şeyi umut etmenin verdiği neşeye, çocuklaşma duygusuna.

Öğleden sonra meydan yine kalabalıklaşıyor, güneş ayıp olmasın diye biraz yükselmiş, ortalık bir parça daha aydınlık, o kadar. Yeni yıldan umut besleyenler, şansına güvenenler, yılbaşı gecesine eğlence olsun diyenler, iş yerinde anlaşıp bütün bilete ortak olmaya gelenler, geçerken gözüne takılanlar, totem yapıp her sene aynı yerden biletini alanlar, komşunun yerine de ver bir tane diyenler, gözünü kapatıp besmeleyle seçenler, bir seriyi toptan alanlar, uğurlu rakamını arayanlar, çeyreğe vuracak ikramiyeyi hesaplayanlar, çıkınca bizi de görürsün artıkçılar... Hepsi aynı şeylere ortak: Olmayacak şeyi umut etmenin verdiği neşeye, çocuklaşma duygusuna.

Dilenci de neşeli, akşam dokuz kişi sığındıkları eve köfte ekmek götürecek. Birkaç gün idare edecek odun alacak. Hem, insanlar onu fark ediyor şimdi. Parayı aceleyle önüne atıp geçenler, elin ayağın tutuyor be adam çalışsana diyenler, aslında sen benden zenginsin ya neyseciler, hiç sesini çıkarmadan dudak bükenler –en çok acıyan da onlar–, bozukluklardan kurtulmak isteyenler, yanlarında böyle böyle besliyoruz bunları işteciler... Bütün bahanelerin altında aynı sebep: Vicdan yükünden muaf olmak.

Meydanın ışıkları ne zaman yandı fark etmeden bitiyor gün. Biletçi, daha gitmez, iş çıkışı saatlerini geçirir. Hafta sonu olsa, eğlenmeye çıkanları da kollar. Dilenci de ağırdan alıyor, bugün de mesaiye kalıversin biraz.

Genç karı kocayla yanlarında bir kız çocuğu, ellerinde market poşetleriyle gelip biletçinin önünde duruyorlar. Hadi kızım, seç bakalım. Kızın başındaki şapkayla yüzüne dolanmış atkıdan arta kalan açıklıktan bir tek gözleri görünüyor. Lacivert paltosunun altından pembe etekliği çıkmasa, kız olduğu da anlaşılmayacak. Ayak parmaklarının üzerinde yükselip, bir anneme, bir babama, bir bana diyor kız. Üç bilet seçiyor. Biletleri babasına veriyor. Babası, parayı ödeyecekken gözü dilenciye takılıyor. Bu durum gün boyu tekrarlanmamış gibi, dilenci yine seviniyor. Gelsin para üstü, gelsin bozukluklar! Baba rastgele bir bilet daha çekiyor tabladan. Az önce hepsini kızı çekti ya, onun içinde kalmıştı. Üç bileti alıp cebine

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

koyuyor özenle. Son bilet elinde, dilenciye doğru ilerliyor. "Mutlu yıllar!" diyor, önüne bırakıyor, sonra gerisin geri ailesinin yanına dönüp, yere bıraktığı poşetleri yükleniyor. Biletçiyle dilenci arkalarından bakakalıyorlar.

Biletçi dilenciye çeviriyor şaşkın bakışlarını, dilenci içinden tekrar ediyor: Mutlu yıllar! Önündeki bileti alıp son rakamını okuyor. Yedi. İş oraya varırsa amorti bile büyük ikramiye ne de olsa. Varmaz ki. Ne şimdi bu? Kaç para bu bilet? Yirmi? Yirmi beş? Parasını verseydi ya, diye geçiriyor içinden. Söyleniyor ama kızamıyor aslında. Mutlu yıllar dedi adam giderken çünkü. Bileti gösterip el sallıyor biletçiye, hisseni aldım sana ortak oldum der gibi. İlk direkt temasları oluyor bu, biletçi hafifçe kafa sallıyor.

Ertesi gün yine aynı.
Hava aynı,
meydan aynı,
insanlar aynı.

Ertesi gün yine aynı. Hava aynı, meydan aynı, insanlar aynı. Biletçinin tablası aynı. Dilencinin cebinde piyango biletiyle oturduğu yer aynı. Öğleye doğru kalkıp biletçinin yanına gidiyor. Bak, bu değişik. Usul usul yaklaşıyor. Biletçi ne var der gibi bakıyor yüzüne. Cebinden bileti çıkarıyor. Üstünün başının paspallığına karşın, bileti özenli saklamış belli.

"Bunu geri verecektim. Senden aldılar ya."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Yok," diyor biletçi. "Geri almak yok, kaydettim onu ben, gitti çoktan merkeze bilgisi."

"Merkeze mi abi?"

"Hadi kardeşim, durma burada, müşteri gelemiyor bak."

Dilenci köşesine dönüyor ama gözü biletçide. Tenha bir ânı kollayıp yine yanında bitiyor. "Abi, bunun her rakamı para mı?"

"Fesuphanallah! Öyle öyle, hadi git köşene."

"Abi?"

"Ne?"

"Başka biletçiye götürsem alır mı bunu?"

"Almaz kardeşim, dedim ya kayıtlı artık diye, nasıl anlatayım bilmem ki, benden satıldığı belli yani, anladın mı?"

Anlamadı ama üstelemedi de, yerinden de kıpırdamıyor. Biletçi hiç içinden gelmeyen bir şey yapıyor, çıkarıp para veriyor dilenciye.

"Sağ ol abi."

"Geri alınmaz satılan bilet. İstemiyorsan at çöpe ya da birisine ver. En güzeli birkaç gün daha sakla işte, belki ikramiye çıkar."

"Çıkar mı abi?"

Nah diyecekken duruyor. Umut etmeyi bilmeyen birinin anlayacağı şaka değil bu.

"Belli olmaz."

Dilenci köşesine dönüyor, insanlar geçiyor, biletler azalıyor, para üstü bozukluklar mendilin üzerine bırakılıyor. Dilencinin canı tavuklu pilav çekiyor. Eve giderken alacak.

Bileti atmıyor, cebinde saklamaya devam ediyor. Ara sıra çıkarıp üzerindeki rakamları okuyor. Gelen geçenin durulduğu zamanları kollayıp, biletçiye sorular sormaya devam ediyor. Amorti çıksa parayı kim verecek? Son ikiye kaç para çıkıyor? Büyük ikramiye ne kadar? Dört milyon mu? Bir milyon mu eder? O paraya ne alınır? Elimin körü mü?

Birinin hayatını kurtarmaya para yeter mi? Herhangi birinin hayatını kurtarmaya?

Biletçi bu acıdığı zavallıya büyük ikramiye çıktığını hayal bile edemiyor. Böyle birinin hayatını kurtarmaya para yeter mi? Herhangi birinin hayatını kurtarmaya? Ama belki, hayal kurmakla... Aldığı bilet paralarının üstünü, daha çok bozuklukla çevirmeye başlıyor.

Yılbaşına bir gün kala, nihayet kar iniyor. Dilenci meydana boynunda kirli bir atkıyla, elinde uçları kesik eldivenlerle geliyor. Biletçinin tablasında artık tam bir seri kalmamış. İsteyen olsa yok diyecek. Öte yandan, iki güne fazla mesailerin biteceğine seviniyor. Dilenci yanına gelirken daha hızlı yürüyor artık.

"Abi, bu bir milyonu bileti gösterene veriyorlar mı, kimsin nesin sormuyorlar mı?"

"Soruyorlar tabii, haberlere bile çıkarıyorlar, beni bile çıkarırlar sattım diye."

Yılbaşı günü, meydanın ortasına dev bir çam ağacı kuruluyor. Belediye işçileri gelip baştan aşağıya süslüyorlar, altına hediye paketi görünümlü parlak kutular bırakıyorlar. Dilenci gidip yakından bakıyor, kutuları elliyor, Biletçinin yanına gelince "Plastikmiş abi," diyor.

"Olsun," diyor biletçi, "Maksat çoluğa çocuğa eğlence olsun."

Akşama yakın, meydanın kalabalığı hiç olmadığı kadar artıyor. Herkesin ellerinde poşetler, hediyeler. Gelip geçici bir mutluluğun neşesi yüzlerinde toplanmış, birbirlerine mutlu yıllar diyerek dağıtıyorlar. Biletçi erkenden gitmek için toparlanıyor. O hareketlenince dilenci de oturduğu yerden kalkıyor.

"Hadi bakalım, yarın zenginsin kısmetse, beni de görürsün," diyor.

Dilenci gülüyor, eliyle cebini yokluyor. Artık iyice kırışmış bileti bulup çıkarıyor. "Nah!" diyor. Gülüyorlar.

Yeni yılın ilk günü, hava yükselmiş, yerdeki karın yerini çamurlu su birikintileri almış. Meydana önce belediye işçileri geliyor. Geceden kalan pisliği, bira şişelerini, çöpleri toplayıp süpürüyorlar. Ağacın dağılan süslerini, kopan yerlerini bir parça düzeltiyorlar. Onların ardından, dükkânlarını açmaya giden tek tük esnaf beliriyor ortalıkta. Bir ocakta tatil yapmayan başka kim varsa, peşlerinden dökülüyor. Öğleye doğru biletçi geliyor yerine. Tablası boş. Geç yatmış geç kalkmış, evinde kahvaltısını yapmış. Biraz takılır meydanda dönerim çıkarken demiş karısına. Gözleri dilenciyi arıyor. Göremiyor onu hiçbir yerde.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yeşilin Kızı Anne
serisinin kitapları
Kitapyurdu Sesli Kitap'ta.

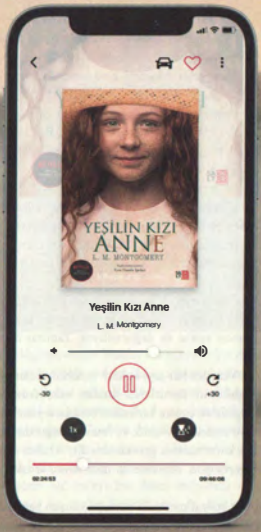

İlk 30 gün ücretsiz dinlemek için uygulamamızı indirin.

Sınırsız aylık abonelik sadece 9,99TL!

App Store'dan İNDİR

Google Play DEN ALIN

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranteyler.org

BİRİ ACILI OLSUN

* Hastaneye, hapishaneye, tımarhaneye, gurbete, toprağa düştüğünde yalnız bırakılmayacağınız düşüncesi hayattaki en büyük teminat, sigorta ve kefalettir. Bunu çevrenizdeki insanlara düzenli olarak maaş ödeyerek sağlayamazsınız. Onlarla sevişerek de bu haklara sahip olamazsınız çünkü cinsel sevgi ile saf nefret arasında alışveriş vardır.

* Hukuktaki ölünceye kadar bakma sözleşmesi yukarıdaki paragrafın ikinci cümlesinde yazdığım şeyin tek istisnası. Ölünceye kadar bakma sözleşmesi muhtelif nedenlerle kendi kişisel ihtiyaçlarını göremeyen, bakım ve gözetime muhtaç olan, kendisine bakıp ilgilenebilecek kimsesi ise bulunmayan fakat tapulu malı bulunan, özellikle de yaşlı olan kimselerin tapulu mal karşılığında ölünceye kadar bakılıp gözetilmelerini sağlayan bir sözleşmedir. Ölüyorsun ve evin tapusu sana hizmet eden kişiye geçiyor. Sana hizmet eden kişi erken ölmeni dileyebilir.

* Ülkenden sürgün edildiğinde ve sana bir yer seçmen salık verildiğinde bir dostun yaşadığı ülkeyi tercih etmezsen mafyanın veya yabancı istihbarat servislerinin eline düşersin. Zindanda artık senden utanıyor olan yakınların gelmez, dost gelir. Hatta deriniz yüzülerek öldürülmeye götürülürken son bir kere halka teşhir edildiğiniz ve taşlandığınız an sizi yaralayacak tek şey dostun attığı güldür.

* Birçok ilişki türünde haddi aşmamak menfaat gereği iken dostluk ilişkisinde özneler arasında tabii bir hudut vardır ve taraflar bunu tabiata uygunca aşmazlar. Birlikte susarak vakit geçirilebilen tek yaratık dosttur. Dostlar, öyle arkadaşlar gibi beraberken birbirlerine dert yanmazlar. Kimse kimsenin psikoloğu gibi davranmaz.

* İlk dostum hayali bir karakter değildi. Köylerde hayali bütün şeyler kötüdür çünkü. Musallat olabilirler. Kentli çocukların şizofren olması bir kültür skandalıdır. Köylüler somut insanlardır. İnandıkları bir din varsa da göstermeliktir. Aynı yaşta, aynı cinsiyette, aynı kiloda olduğum bir insanla dosttum. Kaysı bahçelerinde inek otlatırdık. Çamurdan ev ve araba yapardık. Sonra yollarımız ayrıldı. O *Yozgat Blues*'daki Kâmil oldu ben *Tehlikeli Oyunlar*'daki Hikmet.

İlgisiz insan yalnız kalıyor. Dostsuz kalıyor.

* 2021 İstanbul insanı ilgisini yitirmiş durumda. Market kasalarından kesilen fişler, prospektüsler, ambalajların üzerindeki ürün bilgileri okunmuyor. Bir şeyleri ağızlarıyla tüketiyorlar sadece. Bir alet arıza yapınca hemen yenisi ile değiştiriliyor. Tamirat ölen bir sanattır artık.

* İnsan artık vahşi değil ve bu korkunç. Vahşiler her şeyi koklar ve kokusundan tanırlardı. Sınırlı bilgiyi sonuna kadar işler ve sağlıklarını korurlardı. Bunlar, vahşilerden daha cahil ve gittikçe artıyor bu korkunç cehalet. İlgisizlik cansız şeylerden canlılara yöneltiliyor. İlgisiz insan yalnız kalıyor. Dostsuz kalıyor. Bu insanın güvenlik ve huzur duygusunu zedeliyor. Bu yaralı kişiler sokaklarda ve onlardan korunmamız gerekmektedir. Onları eğitmeliyiz. Bu yüzden güçlü ve entelektüel olmak gerekiyor. Toplumdaki dost sayısı arttıkça harcayacağımız enerji azalır.

* Geçenlerde defterime not almışım fakat sosyal medyada paylaşmamışım bazı düşüncelerimi. Paylaşılmaya hazır görmemişim sanırım. Burada biraz geliştireyim. Sanat, yani yeni olan, üslupta yepyeni olan şey insan hayatında zaman sekmeleri açıyor. Yani tek bir anda 50 belki 60 kişinin yaşayabileceği kadar farklı yaşayabiliyorsun. (Deftere bunu 500 diye yazarak feci abartmışım.) Bir insan hayatını yaşamak taşa göre oldukça az olduğundan taşla yarışmanın tek metodu aynı anda birden çok hayat yaşamaktır. Hayatın tadı ancak böyle çıkar. Diğer türlüsü kelebek ömrü gibi geliyor bana. İşte bilim ve sanat bize 50-60 kişi kadar yaşama yetkisi verir. Biz bunlara muhtacız. Az önce karım yazı masama büyük bir bardak su getirip koydu. Bu sahnede bana nedensiz acıyan bir kadından tutun da aldığım üç kilodan şikâyetçi olmamdan kaynaklı bana az yedirecek bir tekniği seçmiş olması muhtemeldir. Belki de suya okumuştur. Yahut içgüdüsel olarak bu hareketine mani olamamıştır. Bunun gibi onlarca şeyi aynı anda düşünebiliyorum. Filmler, romanlar gözlerimin önünden geçiyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Başak Arslan

Tarihi düşünüyorum. Bunlar bakışlarıma bir derinlik kazandırıyor. Güzelleşiyorum. Bilim ve sanat bizi besledikçe dost olmaya hazır kıvama geliyoruz. Bu bir kişinin bizde 50-60 arkadaşlığına tekabül eder. Bilgili ve sanatlı olduğumda 60 Cihat oluyor elimde ve dostluk yapmaya açık hâle geliyorum. Bu da sıradan bir kankayı dost mertebesine çekip 60 kişi gücünde bağ kurduruyor. O kişinin de 60 farklı hayatı olduğu için 3600 kişi oluyoruz. Bir dostla bir saat oturma sırasında bir insanın 150 günlük mesaisine denk geliyor.

* Dost olunmaya müsait hâle gelmek sadece bilim ve sanatla ilgilenerek olmaz. Spor yapıp serin bir kafayı her daim muhafaza ederek de dost olunmaya değer görülebiliriz. Mükemmel acı sözler biriktirterek de dost olunma ihtimalimizi arttırabiliriz. Böylece dost sayısı artar ve toplum daha yaşanılabilir bir ortam hâline gelir. Aksi hâlde önümüzdeki günlerde doğaya sığınanların ve kendisini vahşi hayvanların merhametine terk edenlerin sayısı artacak. Bu kadar aşırı olmasa bile İzmir'de artık İstanbullu göçmenlere yer kalmayacak.

* Toplumun derhâl eğitim kamplarına alınıp insanlara birinci hedeflerinin başkasının maaşı, eşi olmadığını ve nitelikli dolandırıcılık yaparak etrafına ilgi duymadan yaşamanın alçakça bir hayat olduğu anlatılmalıdır. Bunu okullar yapamıyor anlaşılan. Devlet okulları birinci düşmanımız olan cahil yetiştirmekten başka bir şeye yaramıyor. Bir neslin kendi kendine böyle olmasını başka türlü açıklayamıyorum çünkü. Bu kötülük ancak eğitimle/zorla aşılabilir.

Devlet okulları birinci düşmanımız olan cahil yetiştirmekten başka bir şeye yaramıyor.

* Buradan dostlara selamlar. Biz kurtulduk. Bakalım onlar kendilerine ne çare bulacak?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

EDGAR AL

KUZGUN

Yıllar önce bir gece, düşünürken öylece
Kadim çağlardan kalma tomarlar arasında
Başım düştü sineme, biri geldi haneme
Bir tıkırtı ve hüzme kapının şurasında.
"Biri gelmiş olmalı gafletim sırasında
Bir misafir, mesela."

Ah, yâdımda apaçık – bir kasvetli Aralık
Her köz tanesi artık irtihal etmek üzre.
Dolsun istedim vade – ve aradım beyhude
Kitaplardan, nadide hasretime bir çare
Tanrıyla adaş Lenore hasretime bir çare
Ki burda adsız hâlâ…

Bir ipeksi kederin, erguvan perdelerin
Ardında fısıltısı – yabancı bir vesvese
Nabzımın cılız vezni, dilimde bir temenni
"Misafir gelmiş yani – kapımı çalan kimse
Münasebetsiz biri kapımı çalan kimse
Bir misafir, pekâlâ."

Birden canlandı ruhum, konuşmaya koyuldum
"Beyim, yahut hanımım affedin beni fakat
Uyuklarken ben yalnız kapımı tıklattınız
Sesini duydum cılız, emin değildim heyhat
Geç açışım ondandır" kapıyı açtım, heyhat
Hiç kimse yok – hoppala!

Karanlıkta nazarım, bir başıma bizarım
Düşümde fehmedilmez bir hafakan nev-peyda!
Fakat sükut raşesiz – karanlık telaşesiz

Tek bir sözcük neşesiz hatifin şom ağzında
Yalnız Lenore'un adı hatifin şom ağzında
Yankı yankı bir bela!

Odama yalpaladım ruhumda kızıl yalım
Yeniden bir tıkırtı – öncekinden daha gür
Bir şey düştü galiba – ya da sallandı cumba
Beklesem mi acaba – belki şimdi görünür
Biraz sakin olursam kendi gelir görünür
Biraz bekle, hayrola!

Panjuru açtım şöyle, tüy telek hengâmeyle
Kadim çağlar kaçkını kuzgun uçtu üstüme
Ne korkuma aldırdı ne başını kaldırdı
Bir vakarla saldırdı zarif Pallas büstüme
Kapımın fevkindeki eski Pallas büstüme
Tünedi bir heyula.

Hüznümü iğfal eden bu kuşun bilmem neden
Kasvetli tüneğinin dikildim karşısına
"Ağarmış ya tüylerin hiç de ürkek değilsin
Kıyısından gecenin uçup geldin bu yana
Adın nedir? Pek yavuz uçup geldin bu yana?"
Seslendi kuzgun: "Asla!"

Duymuştu beni yani, bu kanadı hırpani
Kara kuş her ne kadar saçmaysa da cevabı
Ama görülmüş müdür böyle garip tezahür
Kara kanadı kömür bir kuzgunun hitabı?
Pallas büstüne konmuş bir kuzgunun hitabı?
Üstelik adı: Asla.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

LAN POE

Çeviren: M. Bahadırhan Dinçaslan

Kuzgun, sanki kekeme, dilinde tek kelime
Ruhunu kusuyor – tek kelimelik bir lügat –
Onu tekrar ederek, çırpmadan tek bir telek.
Söylenince ben, "Demek, yarın çırpacak kanat
Uçan ümidim gibi yarın çırpacak kanat"
Seslendi kuzgun: "Asla."

İrkildim bu cevaba – içimde bir acaba:
"Şüphesiz yineliyor kısır dağarcığından
Eski bir sahibinin – feci öyküsü hazin
Serüveninden senin aklında bütün kalan
O upuzun ağıttan senin aklında kalan
Hiçbir zaman ve asla."

Tüneğinde gıyabi bana gülüyor gibi
Çöktüm bu meşum kuşun karşısında koltuğa
Kadifeye gömülüp, düşten düşe süzülüp
Dirildim ölüm ölüp bakıp ondan uzağa
Düşündüm ne demekti öyle bakıp uzağa
Ne demektir şu asla?

Tahmin edip oturdum – yalnız kafamda kurdum
Konuşmadım göğsümü dağlayan gözlerine
Yaslanıp başa döndüm uzun uzun düşündüm
Kadife olup sündüm lambamın üzerine
Lenore'un hatırlayan lambamın üzerine
Unutmayacak asla!

Bir görünmez tütsünün sisiyle çöktü hüzün
Meleklerin elinde sallanan bir buhurdan
Dedim kendime "Alçak! Tanrılar gönderdi bak
Şifa dolu bir sağrak – kurtul hatıralardan!
İç bu şarabı kurtul acı hatıralardan!"
Seslendi kuzgun: "Asla."

"Kasvet tellalı kâhin! Söyle bana sen nesin?
Hangi hannas yolladı yahut hangi fırtına
Ayağımda bukağı, kaybettiğim ışığı
Dehşetin dadandığı bu eve söyle bana
Gilead'da merhem var mı? Ne olur söyle bana"
Seslendi kuzgun: "Asla."

"Kasvet tellalı kâhin! Söyle bana sen nesin?
Gök yüzü hakkı için – söyle, cennet mi yerim
İşlemezsem hiç günah, gamdan var mıdır felah?
Aralanınca berzah, saracak mı ellerim
Lenore'un ışığını saracak mı ellerim?"
Seslendi kuzgun: "Asla."

"Vedaın olsun artık bu lafın ey yaratık!
Geri dön şom gecenin uğursuz sahiline!
Alsın seni bu rüzgâr, bir tüy bile yadigâr
Kalmasın hiç, canavar! Git ve görünme yine
Çek gaganı kalbimden kapıma gelme yine!
Seslendi kuzgun: "Asla."

Ve kuzgun, kıpırtısız hâlâ duruyor yalnız
Pallas'ın pek pejmürde büstünün üzerinde
Gözlerinde bir şeytan rüya görüyor fettan
Ona vuran ışıktan gölgeler taş zeminde
Oynaşıyor ve ruhum serilmiş taş zeminde
Doğrulmayacak asla!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Oya Başkaya

Ferah Doğan

ORFE*

Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık.
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil.

Orfe garajda,
garajda bir araba saklıyor. Herkesin
aradığı bu arabada,
arabada telsizden düşen şiirleri
yakalamaya çalışıyor. Şiirler çok ilginç.
Orfe not alıyor.
"Jüpiter kaybedene akıl verir"
Kadın garajı kıskanıyor, Orfe kamusal bir kimlik.

Komiser, Orfe kamusal bir kimliktir,
suçlamalarınız yersiz, diyor kalabalığa.
Orfe kaldırım, Orfe şehir, Orfe garaj,
Orfe kamusal bir kimlik, kadın kahve yapıyor.

Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Kadın Orfe'yi geri istiyor,
Orfe için yakışıklı diyorlar, oysa değil,
bir arkadaş, iyi bir arkadaş değil.
Garajda arabada
herkesin aradığı bu arabada, garajda
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık.
Orfe kamusal bir kimlik, kaybetmek istemiyor.
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Kadın kamusal kimliği mi görüyor? Şairi mi? Sevgiliyi mi?
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık

Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Bakmayacak
Bakmayacak
Bakmayacak
Bakmayacak ve

II

Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık
Orfe şiir yazıyor, karısı ona âşık

Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil
Kadının tek bir dili var, Orfe'yle konuştuğu dil

Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak
Garajda, arabada, yaşarken ona bakmayacak

* Jean Cocteau'nun Orfe filmi hakkında yazıldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Timuçin Keleş

Senem Gezeroğlu

KARŞISINDAKİ

"İnsanı yediği kazıklar değil de bunları atanların yakınlığı öldürüyor," dedi A, "Haklısın," dedi A'nın karşısındaki: "Ok, ne kadar yakınsa öldürücü etkisi de o kadar kuvvetli."

Aralarına derin bir sessizlik girdi. Önce oklarla yarıştılar, sonra bir müddet bakıştılar, mızrak gibi kazıklar karşılıklı geldi ve gitti, ortalık bir savaş alanıydı sanki. "Bu meydanda çok kişi öldü ama ne bileyim, en ağırı seninki oldu," dedi A. A'nın karşısındaki kendinden emin bir edayla gülümsedi: "Beni öldürdüğünü sanıyorsun ama koca dostluğu tek kurşunla öldüremezsin, yılların devini bir çırpıda indiremezsin. O kadar yaşanmışlığımız var. Hem beni kırarsan tek kanatla uçabilir misin ki?"

"Uçamam ama yaşarım. Attığın okları sırtımda taşımaktansa kalbimin kalburunu sırtıma kambur yapar öyle yaşarım." dedi A, yediği oklara rağmen hâlâ romantikti. Ama A'nın karşısındaki daha realistti. Biri akılsa diğeri kalpti. Yani aralarındaki bu dostluk denge üzerine kurulmuş koca bir dengesizlikti.

"Kalbin acıdıkça beynin açılacak, yediğin kazıklar anlam kazanacak, işte beni o zaman anlayacaksın," dedi A'nın karşısındaki. Böyle üst perdeden konuşmayı kimden öğrenmişti? Kendisinden.

"İnsanın en büyük dostunun aynalar olması ne tuhaf, kırsan ve kırılsan da yine kendine batıyorsun. Kendine acısan da yaranı acıtmıyorsun. Bütün kırgınlıklara ve kızgınlıklara rağmen, aynı camın içinde yaşamayı öğreniyorsun. Kırıklarını topluyor ve aynalarda kendine bakmaya devam ediyorsun, kendine çok iyi bakıyorsun üstelik."

Saatlerdir konuştuğu aynayı bir çırpıda kırdı A.

Artık karşısındaki diye bir şey yoktu. Bunca yokluğa rağmen fazlasıyla da vardı, görüntüler çoğalmıştı. Masanın üstündeki parçaları toplarken düşündü: Çok fazlaydı. Ama bütün fazlalıklarını da toplasa en fazla kendisi vardı. Bütün A'ları, bütün kırıklarını, bütün dostlarını toplayıp eline aldı. Kendine sımsıkı sarıldı, uzuvları parçalandı. "Cam kesiği değil can kesiği," dedi. Birkaç damla kan aktı. Sonra cebinden bir ayna daha çıkardı, kendine ne kadar da yakındı. "İnsanı yediği kazıklar değil de bunları atanların yakınlığı öldürüyor," dedi kendine. Kendi kendine söylendi.

Ne de olsa söylenecek birçok sözü vardı; atılacak oku, açılacak yarası... Ayna içinde aynası, irili ufaklı binlerce kırık. "Ne de olsa heybem oklarla dolu, içimdeki savaşta bütün cepheler karanlık, bütün sular boz bulanık," dedi. Ama içinden çıkarıp masaya koyduğu ayna cilalı.

Yeniydi. Yeniden kırılmaya meyilliydi.

Kendini kırarak yeniden doğurduğu aynasına baktı ve dilinden bir ok çıkarıp konuşmaya başladı:

"İnsanı yediği kazıklar değil de bunları atanların yakınlığı öldürüyor," dedi.

"Haklısın," dedi A'nın karşısındaki. "Bu sefer daha çok haklısın."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SQUID

Dedesinin köyündeki dağları izlerken olurdu. Şimşek. Yıldırım. Bir anlığına evren bembeyaz, sanki Tanrı henüz işe başlamamış da altı gün sürecek yorucu işi düşünüyor. Tapınağın çatısına düşen damlaların tapırtısını dinlerdi, yamaçlardan ufka yuvarlanan, yuvarlandıkça büyüyen ormanın aldığı soluğu da. Her yağmur mevsiminde aklına gelen ölüm önce kapkara, sonra bembeyaz, daha sonra yine kapkara gökyüzünde kanatlarını açıp yeryüzüne inmeyi beklerdi. Kıvrandırıcı korkunun yanında hiçliğin verdiği rahatlık. Elindeki bıçağın parıltısı ve toprağın kokusu, dedesinin söylediği yağmur şarkısı: "Hwanin'e bakın / Ruhunu döküyor / Biz insanlar için / Sonsuzu saçıyor". Ses havada kaybolurken hatırladığı o mutlak, kusursuz, son beyazlık.

Görüntü bulanmaya başladı. Ormanların yerini yüzeyi kaplamış koyu bir sıvı aldı, şimşekler yanıp sönen lambalara dönüştü, yağmurun sesi ranzanın altında can çekişen adamın boğazından gelen gurultulara dönüştü. Min-Jun gündüz düşünden kurtulduğunda kaosun tam içine düştü, daha geç uyansa kendisine doğru hızla koşan adamın elindeki sopadan kurtulamazdı. Başını eğip darbeyi savuşturdu, bıçağı adamın sırtına ve boğazına sapladı. Nereden geldiğini anlamadığı, omzuna yediği darbeyle ranzaya düştü, yatakta ters takla atarak öbür tarafta doğruldu, kendisine vuran adamdan kurtulmak için ranzaların üzerinde zıplamaya başlarken biri kolunu kesti, ondan da kurtuldu. Deliliğin ne kadar süreceğini bilmiyordu, gücünü korumak için kimseye saldırmıyor, sadece gözüne kestirdiği güvenli noktalarda gizlenmeye çalışıyordu ama dar alanda hep birileriyle karşılaşıyordu. Yaşlı adamın tepedeki ranzaya çıkması için yardımcı olan kara kıyafetlileri düşündü o an, ortaya çıkmalarıyla kaybolmaları bir olmuştu. İnsanlara söylemeliydi bunu, tabii hayatta kalabilirse.

Bir anlığına evren bembeyaz, sanki Tanrı henüz işe başlamamış da altı gün sürecek yorucu işi düşünüyor.

Tepedeki para dolu kürenin altından geçti, devrik ranzalardan birinin üzerinden atladı ve ilk oyunda hemen önünde yarışan adamın tekmesini güçlükle durdurdu. Öldürmek istemiyordu, adamın boğazına sert ve hızlı bir darbe, koşmaya devam. "Min-Jun!" diye bağırdı biri, dönüp bakamadı, arkasından gelenlerin bağırışlarını duyuyordu. Solundaki ranzaya sıçradı, sağındakinin üzerine tırmandı ve bir üst platformdakine tırmandı, yukarılara ulaşamayacaklarını düşünüyordu. Ranza sarsılmaya başlamadan önce kurtulabileceğini düşünmüştü.

"Min-Jun!"

Gi-hun'u aşağı düşerken gördü. Yere çarptığında bütün bedeni sarsıldı, sersemlediği için ne gördüğünü anlamadı. Kendisine doğru koşan birileri, onları durdurmaya çalışan başkaları. Gi-hun'un yanına gidip onların grubuna katılmak için konuşmadığına pişman oldu, sonra kendini toparlayıp duvarın dibine süründü, görülmeyeceğini umarak yataklardan biriyle üzerini kapamaya çalıştı. Koca salonda çakan şimşekleri izlemeye başladığında duvardaki resimleri ilk kez gördü. Halat çekme, köprü, diğerleri, oynadıkları ve oynayacakları oyunların en başından beri salonun duvarlarına çizildiğini hemen anladı, ranzalar yüzünden görülmüyorlardı ama bazı ranzalar devrilince açığa çıkmışlardı. Söylese, haykırsa belki katliamı da durdurabilirdi. Gücü kalmamıştı, ne kaçmaya, ne de öldürmeye.

"Min-Jun, kaç!" diye bağırdı Gi-hun, mafya boztunusunun adamları önlerine çıkana vura vura üzerine geliyorlardı. Aşağılamamalıydı, biliyordu ama kendini tutamamıştı, adamın köpeğe benzediğini söyleyivermişti. Bedelini ödeyecekti, yine de bir şansı olduğunu düşünüyordu.

Kendini korumak için hiçbir şey yapmadı, "Durun! Bakın!" diye haykırdıktan sonra yüzünü duvara, resimlere döndü ve yanıp sönen lambanın ışığının duvara düşürdüğü gölgeyi gördü: havaya kalkmış bir kol, sopayla daha da uzun.

Bembeyaz bir evren yine.

Dağların önü, yağmur, toprak kokusu. Tanrıların yeryüzüne şarkıları.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hakan Bıçakcı

HABERLER SENDE

Gerçek anlatılabilir mi? Belirsizlik ilkesi gereği bu mümkün değil. Çünkü olup biten herhangi bir şey anlatıldığı an "gerçek" olmaktan çıkıp "gerçeklik"e dönüşür. Dil ve söylem yoluyla aktarmaya çalıştığımızda, hakikat elimizden kayıp gider. Doğal anlatıdan yapay anlatıya, başka bir deyişle sembolik düzenin parçası olan olgulara geçiş yaparız. Lacan'a göre de gerçeği sembolik düzene yani dile aktarmamız imkânsızdır. Gerçeklik, gerçeğin kurgulanmış, dolayısıyla zarar görmüş, değişken ve güvenilmez versiyonudur. Nesnelliğe en sadık anlatıcı bile kaçınılmaz olarak daima özneldir.

Dilin doğası gereği zapt etmesi imkânsız olan gerçek, bazen de bilinçli olarak saptırılır. Aktarılmaz, tasarlanır. Olup bitenlere yaşanılan gerçekler olarak değil, okunacak hikâyeler gözüyle bakılır. Bu yazıdaki filmlerin kahramanları, gerçeği olduğu gibi sunma iddiasındaki medyayla bağlantılıdır. Ancak hepsi de vakaları yaşandığı haliyle değil, işine geldiği gibi anlatır.

Bu benim hikâyem

***Ace in the Hole* / *Büyük Karnaval* (Billy Wilder, 1951)**

Charles Tatum, hırslı bir kaybeden. Gazeteciliği okulda değil, sokakta gazete satarak öğrenmiş bir sansasyon avcısı. Gerçek haber değil, büyük hikâye peşinde. Mühim gazetelerde çalışıp hepsinden kendini kovdurmayı başardıktan sonra küçük bir kasabanın yerel gazetesinde iş bulur. İş görüşmesinde "Haber yoksa gider yaratırım," der. Dediğini yapacaktır. Ancak bir sene sonra.

Sansasyonsuz geçen ilk senenin sonunda gazetede çalışan bir çaylakla çıngıraklı yılan ... avı haberi yapmaya giderler. Charles'ın dişine göre bir mevzu değildir bu. Ancak orada talihi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Serkan Yolcu

döner. Leo adındaki bir adam, tarihi eser ararken göçük altında kalmıştır. Yerin metrelerce altında. Madendeki bir altın gibi görür onu Charles. Günışığına çıktığı an değerini yitirecek gizemli bir mücevher.

Göçükte kalanın tek bir kişi olması Charles'ın işine gelmiştir. Yanındaki çaylağa "insan merakı faktörü"nden bahseder. Yüzlerce, binlerce kişinin başına gelen akılda kalmaz. Bir kişinin yaşadıklarıysa merak edilir. "Bir kişinin ölümü trajedidir, bir milyonunki istatistik" tespitini akla getiren bir teori. Olayın 450 yıllık Kızılderili harabelerinde gerçekleşmiş olması da konuya kadim bir boyut eklemiştir. Beyaz adam, atalarının öfkeli ruhları tarafından toprağa gömülmüştür. Bu artık Leo'nun trajedisi değil, Charles'ın hikâyesidir.

Charles, manipüle etmesi kolay insanlarla dolu bu küçük yerde, büyük planını uygulamaya koyar. Şerifi yeniden seçtirme vaadiyle kandırıp diğer gazetecileri olay yerinden uzak tutar. Yeniden seçilmek adına uydurulan hikâye *Wag the Dog*'u hatırlatır. Sıradaki hamle şerifi de yanına alıp arama kurtarma mühendisini yönlendirmek olur. Yöntemi değiştirerek, yarım günlük operasyonu yedi güne çıkarırlar. Mühendisin itirazları şerifin emirleri karşısında etkisiz kalır.

Olup biten herhangi bir şey anlatıldığı an "gerçek" olmaktan çıkıp "gerçeklik"e dönüşür.

Kasaba kısa sürede cazibe merkezine dönmüş, kimsenin uğramadığı harabeler haberlerin etkisiyle neredeyse yeni bir yerleşim alanı olmuştur. İnsanlar karavanlarıyla gelip kamp yaparlar burada. Girişinde bilet kesilmeye başlar. Ve film boyunca giriş ücreti gözümüzün önünde artar. Ortam karnaval yerine döner. Her şey Leo içindir. *Wag the Dog*'da olduğu gibi, Leo'nun da bir şarkısı vardır. Yine country türünde. Charles ise onunla ilk temas eden gazeteci olarak kahraman olur. Daha büyük bir gazeteye terfi eder.

Her şey yolundadır. Leo aşağıda olduğu sürece. Oradan çıkarsa konu kapanacaktır. Charles talihsiz adamın ölmesini de istemez, çünkü bu hikâyesi için iyi bir son olmayacaktır. Bu süreç aşağıdakiyle aynı şekilde çürütmüştür yukarıdakini. Charles tükenmiş durumdadır, hırsının içinde boğulmuştur. Leo'yu artık kurtaramayacaklarını anladığında gönülsüzce

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

de olsa papazı getirir. Ölünün yanından çıktığında panayır tüm coşkusuyla sürmektedir. Charles mikrofonu alıp ölüm haberini duyurur ve ekler: "Sirk sona erdi."

Savaş dediğin bir televizyon şovu

***Wag the Dog / Başkanın Adamları* (Barry Levinson, 1997)**

Hiciv yüklü bir taşlama olan *Wag the Dog* komedi türündedir. Ancak içeriği son derece gerçekçi ve serttir. Dönemin etkin ikna kurumu olarak gazetenin yerini televizyon alır.

Seçimlere günler kala ABD başkanının adı, kabul edilemeyecek bir seks skandalına karışmıştır. İki kişilik danışmanlık ve imaj toparlama ekibi seçime kadar suni gündem yaratarak bu konuyu unutturmakla görevlidir. Bunun için ünlü bir Hollywood produktöründe iş birliği yaparak gündemi değiştirme amacıyla uydurma bir Arnavutluk savaşı tasarlarlar. Arnavutluk tamamen keyfi bir seçimdir. Biraz da kimsenin hakkında fikir sahibi olmadığı bir ülke sıfatıyla seçilmiştir. Formül basittir: Savaş büyüktür seks skandalı. Ve eğer savaş televizyondaysa gerçektir. Film boyunca bu düzmece savaşın kamera arkasını izleriz. Ürün gibi tasarlanan bir çatışmadır söz konusu olan. Şarkısıyla, ikonik görselleriyle, sloganıyla. Produktörün televizyonda dönen gerçek, sıkıcı siyasi reklamları izlediğindeki tepkisi de yaptığı işi gayet iyi özetler: "Kahrolası amatörler."

Başkan, savaşı bitirdiğinde ise orada kalan bir kahramanın getirilmesi tezgâhlanır. İkinci perdeye geçilmiştir. Kahraman diye ülkeye getirilecek kişi hapishaneden bulunur: rahibeye tecavüz etmiş bir suçlu. İşte tüm ulusun gururunu kabartan gerçek bir kahraman. Filmin uyarlandığı romanın adı da *Amerikan Kahramanı*'dır bu arada. Kahraman, kendine özel şarkısı ve destansı klipleriyle ünlü edilip ülkeye getirilir.

Başkan yüzde 89 oyla yine seçilir. Görev tamamlanmıştır. Produktör harika bir iş çıkarmıştır. Ancak başarısının büyüsüne kapılarak bu işin arkasında olduğunu insanlarla paylaşmak ister. Ve ortadan kaldırılır. Haberlere bakılırsa kalp krizinden ölmüştür.

Televizyonda çok gerçekçi görünüyor

***Nightcrawler / Gece Vurgunu* (Dan Gilroy, 2014)**

Lou Bloom, Los Angeles'da yaşayan, çaresizce iş arayan sosyopat bir hırsızdır. Tesadüfen tanık olduğu bir trafik kazasını videoya alanları görünce yeni kariyerine karar verir. Bisiklet çalıp rehineciye satarak video kamera ve polis telsizi dinleme cihazı alır. O artık bir görüntü avcısıdır.

Yerel bir kanalın sabah haberlerinden sorumlu müdürü Nina'ya görüntü taşımaya başlar. Ziyaretlerinden birinde, haberlerin sunulduğu stüdyonun arka planında bulunan, ışıklar içindeki şehir manzarası görseline bakar ve "Televizyonda çok gerçekçi görünüyor," der. Mühim olan ne olduğu değil, televizyonda nasıl göründüğüdür. Hemen her şeyin.

Para kazandıkça otomobilini, ekipmanını yeniler Lou. Yanına bir asistan alır. Önce kaza kurbanlarını olduğu gibi görüntüler. Sonra bu görüntülere müdahale etmeye başlar. Ve müdahaleler gitgide abartılı bir hal alır. İlki görece masumdur. Buzdolabının üzerindeki aile fotoğrafını kurşun deliğine yaklaştırır. Dramatik bir etki uyandırmak ve trajediyi bir karede özetlemek için. Daha sonra trafik kazasında yaralanan baygın bir insanı sürükleyerek görünür bir yere çeker. Daha grafik bir sonuç için.

Lou karanlık tarafa geçmeye meyillidir ama bu konuda onu iten güç Nina olur. Lou'nun getirdiği görüntülere bakar ve "Bunların hiçbiri insanları derinden sarsmaz," diyerek onu kamçılar. Haber kanalının kapılarının ardında ölülere değer biçip pazarlık yaparlar. *Wag the Dog*'da olduğu gibi, görüntülerin fonuna uyacak en etkili müzikleri ararlar.

Lou'yu kariyerinde yükseltecek olay patlak vermiştir. Charles'ın Leo'ya denk gelmesi gibi. Masum insanların katledildiği bir ev baskınına polisten önce ulaşır Lou. Suçlular üç ölüyü geride bırakıp kaçarlar. Onları kayda alsa da asıl içerideki kurbanlarla ilgilenir.

Görüntüleri peş peşe kullanılan Lou tıpkı Wag the Dog'daki produktör gibi adının geçmesini ister. Kazandığı para onu kesmemeye başlamıştır. Bu görüntülerin arkasındaki kahraman olarak tanınmak istemektedir. İş yine benlik davasına dönmüştür.

Suçluların yakalanmasındansa serbestçe dışarıda dolaşmaları Lou'nun işine gelir. Bu, ellerindeki görüntülerin dehşetini ve güncelliğini koruyacak, reytingi yükseltecek bir detaydır. Polisin sormasına rağmen suçluların görüntülerinin elinde olmadığını söyler. Sonra bu görüntülerle adamları bulur, takip eder, ispiyonlar ve bekler. Olan bitenden sonradan gelip kaydetmeyecektir bu defa. Olup bitecekleri ince ince kurgulamaktadır. Kameramanlıktan yönetmenliğe terfi etmiştir. Haberlerin gerçek içeriği değil, seyir değeridir önemli olan.

Charles'ın yanında dolaştırdığı çömezi gibi, Lou'nun da yanından ayırmadığı bir yardımcısı vardır. Lou yardımcısını av olarak kullanır. Ve en sonunda yaptığı tüm kötülükler yanına kâr kalır. Yepyeni, birörnek haber minibüsleri önünde üniformalı çalışanlarına bir konuşma yapan Lou'nun işlerini büyütmüş olduğunu görürüz. Artık haberleri ondan ve onun gibilerden alacağımızı fısıldar bu final sahnesi bize. *Ace in the Hole*'daki Charles gibi, yozlaşmak karakterini aşındırmamıştır Lou'nun. Her zamankinden daha zinde görünmektedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Simay Yaman

Mahir Şanlı

PANDORA'NIN KUTUSU

Mitoloji için özetle *"ilkel insanın hayatı ve evreni anlama gayretidir"* diyebiliriz. Bu gayret toplumsal belleğe o denli etki etmiştir ki insan, keşfettiği yenilikleri tanımlarken devamlı suretle bu gayretten faydalanır olmuştur. Mitoloji, hayatın her alanında karşımıza çıkar mitoloji ve çoğu zaman bunun farkında bile olmayız. Oysa dikkatli gözlerle baktığımızda, can kulağıyla dinlediğimizde; gökyüzündeki cisimlerden psikolojik terimlere, duyduğumuz şarkılardan izlediğimiz filmlere, okuduğumuz kitaplardan kullandığımız markalara değin, her alanda mitolojinin damgasını görürüz. Yalnız tanımlarla da sınırlı değildir mitolojinin bugüne etkisi…

Günümüzün en büyük tartışma başlıklarından biri olan toplumsal cinsiyet rolleri konusunun dahi mitolojik arketiplere sahip olduğunu görebiliriz. Öyleyse mitolojide kadının yerini konuşalım mı biraz? Evet mi?

O zaman açılsın Pandora'nın kutusu…

***

Kötü olan ne varsa Pandora diyle geldi insanlığa. Kutuda bir tek umut kaldı, o da insanları hayata tutunduran yegâne şeydi.

Başlangıçta yer yüzünde yalnız erkeklerden mürekkep bir insan ırkı yaşamaktaydı. Zeus, onlardan haz etmiyor, ateş de dâhil birçok şeyi esirgiyordu. İnsanların, özellikle soğuk kış aylarında düştükleri duruma üzülen Titan Prometheus, gökyüzünden ateşi çalarak insanlara götürdü. İnsanlar, Prometheus sayesinde ısındılar, geceleri yollarını barınaklarını aydınlattılar, yemeklerini pişirdiler. Prometheus, bu hırsızlığının cezasını Kafkasya dağlarına zincirlenerek ve her gün kendisine işkence etmek için gelen kartalın gagalarını göğsünde hissederek ödedi. Ne var ki Prometheus'a verdiği ceza, Zeus'un içini soğutmaya yetmedi. Bir ceza da sefil insanlara vermeliydi. Bu ceza öyle bir ceza olmalıydı ki dünya var oldukça o da varlığını sürdürmeliydi.

Zeus, tüm tanrıları huzuruna çağırdı ve hepsinin katkısıyla bir insan yaratmak istediğini söyledi. Fakat bu insan yeryüzündekilerden farklı olacaktı, bu insan "kadın" olacaktı. Hephaistos toprak ve sudan bir kadın silüeti yaptı, yüzü tanrıçaları andırıyordu. Aphrodite büyülerini, Athena el işlerini öğretti. Her tanrı ve tanrıça bir şeyler ekledi, sonunda Hermes ruhunu işledi; hırsı, yalanı, kıskançlığı ekledi. Pandora'yı, Prometheus'un kardeşi Epimetheus'a verdiler. Zeus, onlara düğün hediyesi olarak da bir kutu hediye etti, açılmamasını şart koşarak.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ne var ki Pandora, içindeki meraka yenik düştü ve kutuyu açtı. İşte o gün insanlıktan uzak tutulan ne varsa kutudan çıkıp yayıldı dünyaya. Ölüm, hastalık, acı, keder, bencillik, kıskançlık, açgözlülük... Kötü olan ne varsa Pandora eliyle geldi insanlığa. Kutuda bir tek umut kaldı, o da insanları hayata tutunduran yegâne şeydi.

***

Meşhur *"Pandora'nın kutusu açıldı"* deyiminin kaynağı olan mitin özeti bu şekilde. Bu deyimi duyduğumuzda aklımıza gelen şey muhtemelen birtakım sırların açığa çıkmasıdır. Oysa deyimin kaynağı olan mitte, kadınların tüm kötülüklerin kaynağı olduğu fikri vardır. Tüm kötülükleri o kutuya koyup Pandora'ya veren Zeus suçlu görülmez bu hikâyede. Neticede o, adaleti sağlamaya çalışan bir baba rolündedir ve babalar, zaman zaman adaleti sağlarken ölçüsüz davranabilirler. Suçun birinci derecede faili olan Prometheus'u cezalandırmış, suçun diğer faili olan insanlara da dolaylı bir ceza vermiştir. Ortada bir gerçek durmaktadır ki Pandora verdiği söze sadık kalıp o kutuyu açmasaydı, insanlar bu kötülüklerle yüzleşmeyeceklerdi.

Yunan mitolojisi konusunda ülkemizdeki en yetkin isimlerin başında gelen Azra Erhat, bu mitin Sami kökenli olduğunu düşünmekte ve Yunan mitosunun kadına bakışının bu denli sertlik içermediğini savunmaktadır. Pandora'yı, Sami dinlerinin yaratılış anlatısındaki Havva'yla özdeşleştirmekte, Havva'nın cennetten kovulmayı getiren hareketiyle Pandora'nın kutuyu açmasının aynı şey olduğunu söylemektedir. Erhat'ın bu savında haklılık payı olduğunu kabullenmekle beraber Yunan mitlerindeki kadının, genel olarak olumsuz ve kusurlu nitelikler barındırdığı gerçeği de ortadadır. En tanınan karakterlerin özelliklerini ele alırsak bunu daha somut biçimde görebiliriz.

Truvalı Helen, *kötülüğün kaynağı olan kadın* profilini en net şekilde bize sunan bir başka mitolojik figürdür. Kocasını ve ülkesini ardında bırakıp Truva prensi Paris ile birlikte Truva'ya kaçması büyük bir savaşın fitilini ateşlemiş, binlerce insanın ölümüne yol açmıştır. Bu ihanetin diğer tarafı olan Paris'in suçunda da bir başka kadının, Aphrodite'nin payı vardır. Güzellik yarışmasında kendisini seçmeyen Paris'ten intikamını, onun gönlüne imkânsız bir aşk yerleştirerek almıştır.

Hera, Zeus'un kardeşi aynı zamanda karısıdır. Tanrıların annesi rolünde olan tanrıçanın en bilindik özelliği kıskançlığı ve kindarlığıdır. Zeus'un kendisini sürekli olarak aldatması, onun şüpheci kişiliğini beslemiştir. Fakat aldatan Zeus olmasına karşın Hera'nın gazabına uğrayanlar, hemcinsi olan ölümlülerdir. Gerek Zeus ile birlikte olan kadınlar gerekse de onlardan doğan çocuklar Hera'nın gazabından kurtulamamışlardır.

Athena, Zeus'un kafatasından dünyaya gelmiş; zekâ, strateji, savaş ve dokumacılığın tanrıçasıdır. Diğer tanrıçalara göre daha çok sevilir ve üştün tutulurdu. Ne var ki onun da en bilinen iki mitinde kadınlara atfedilen kıskançlık, hırs, kin ve nefret duyguları öne çıkmaktadır. Hemcinsleri olan rahibe Medusa'yı güzelliği, dokumacı Arakhne'yi de yeteneği sebebiyle cezalandırmıştır.

Aphrodite, Yunan panteonunun en çok tanınan bir başka tanrıçasıdır. Onun en bilinen özelliği ise şehvete olan düşkünlüğüdür. Özellikle kocası Hephaistos'u Ares ile aldatması, bu ihanetin de bir gün, Hephaistos tarafından kurulan tuzakla tüm tanrılara ifşa edilmesi onun bu özelliğinin net bir şekilde ortaya işlendiği bir mittir. Yalnız burada dikkat çeken konu, ihanetlere gerek tanrılar gerekse de halk tarafından sergilenen yaklaşımdır. Zeus, Poseidon, Apollon gibi tanrılar hem ihanetleri hem tecavüzleri söz konusuyken ayıplanmamış, Aphrodite'nin yaptığı ise iffetsizlik olarak görülmüştür.

Özetle Yunan mitolojisinde kadını, daha çok kendilerine atfedilen olumsuz nitelikleri ve zayıflıklarıyla görmekteyiz. Bunun yanında Demeter ve Leto başta olmak üzere birçok mitolojik figürün de annelik prototipi olarak ön plana çıktığını söyleyebiliriz.

***

Batı medeniyetinin temellerini dayandırdığı anlayış, Eski Yunan ve Roma'dır. O bakımdan buradaki yaklaşımı doğru okumak, insanlığın medeniyet yürüyüşünü ve bugünü anlamak için elzemdir. Fakat insanlığı etkileyen yalnızca Yunan/Roma kültürü değildir. Diğer medeniyetlerden de örnekler vererek toplumsal cinsiyet rollerinin temeli konusunda sunduğumuz tezi daha sağlam bir sacayağı üstüne oturtabiliriz.

Nors Mitolojisi örneğin... Burada da Pandora'nın kötülükleri başlatmasına benzer bir örneği görmekteyiz. Gullveig isimli bir cadı kılığına bürünen Freyja, Asgard'a girmiş, Aesir tanrılarına kendini sevdirdikten sonra aralarına nifak tohumları ekmişti. Sonunda Odin onun yakılarak cezalandırılmasına hükmetmişti. Ait olduğu Vanir tanrılarının yanına dönünce bu cezanın sadece Vanirli olduğu için kendisine verildiğini söyleyerek evrenin ilk büyük savaşının kıvılcımını çakmıştır.

Freyja, kadının Nors panteonundaki temsilidir demek yanlış olmaz. Onunla ilgili bir başka anlatı da eşsiz mücevheri Brisingamen'i elde etmesiyle alakalıdır. Freyja, bu kıymetli kolye için dört cüceyle birer gece geçirmişti. Bunun neticesinde baş tanrı Odin tarafından iffetsiz olarak nitelenip aşağılanmıştı. Freyja, orta çağda yakılarak yok edilen cadıların arketipi olarak durmaktadır. Büyüye hâkimiyeti, cinselliğini bir silah gibi kullanması, topluluğa fitne sokması gibi özellikleriyle cadıların annesi rolündedir âdeta. Büyü dışındaki özellikleriyse kadınlara yamanmaya çalışılan olumsuz sıfatlar olarak kalıplaşmıştır.

Odin'in karısı Frigg ise annelik vasfıyla öne çıkmaktadır. Uzmanlara göre Frigg ve Freyja başlangıçta aynı kişiyken zamanla ayrı iki karakter hâlini almış, biri anneliği, diğeri

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

cinselliği ile ön plana çıkarılmıştır. Bu da toplumdaki kadın anlayışı açısından önemli bir veridir. Annelik vasfı taşımayan kadına olumsuz niteliklerinin yapıştırılması anlayışı…

***

Mitoloji çok geniş bir alan, o bakımdan her topluma ait mitleri buraya taşımak çok güç maalesef. Ancak Türk mitolojisine değinmeden de olmaz.

Türk mitolojisi dendiğinde ilk akla gelen kadın figür Umay Ana'dır. Umay Ana annelikle özdeşleştirilen, çocukları koruyan bir aile ve ocak tanrıçasıdır. Bugün dahi kimi bölgelerde sürdürülen lohusa dönemi gelenekleri (kırk gün evden çıkmama vb.) Umay Ana'ya dayanan inançlardır. Umay Ana'nın zıttı olarak niteleyebileceğimiz kötü karakter ise Al Karısı'dır. O da çocuklara musallat olan kötü bir varlıktır. Annelikle özdeşleştirilen diğer varlıklar ise Od Ana, Ötüken Ana ve Ak Ana'dır hepsinin sahip olduğu nitelikler; doğurganlık, koruma, üretme üzerinedir. Bu, Türk toplumu tarafından bugün de sürdürülen, kadına biçilmiş toplumsal rolün arkaik kökenidir.

Türk mitolojisinde de şehvet ve cinsellikle özdeşleştirilen karakterler mevcuttur. Bunların başında Erlik Han adındaki yer altı tanrısının (şeytani bir varlık) kızları gelmektedir. Onlar cinselliklerini kullanarak görevlerini yapmaya çalışan kamların akıllarını çelmeye çalışırlar. Başarılı oldukları takdirde kamlar yer altı dünyasından eli boş dönerler.

***

Kadınların kendilerine biçilen toplumsal rollere hapsedilmeleri genelde dinsel temellere bağlanmaktadır. Bunu yok sayamayız, tamamen yanlıştır da diyemeyiz. Ancak kadını bu toplumsal role götüren süreci de salt semavi dinlere bağlamanın eksik bir okuma olacağı kanaatindeyim. İlkel inançlar baz alındığında, Anadolu'da Kybele'nin yerini Zeus'a devretmesiyle sembolleştirebileceğimiz bir erk teslim süreci yaşanmıştır. Bu süreç semavi dinlerle zirveye ulaşmıştır. Elbette işin ekonomik ve sosyal onlarca farklı temeli vardır, ancak ben, bu yazıyla hâkim olduğum konu üzerinden bir pencere açmak istedim.

Sanayi devrimi sonrası artık ivme önlenemez şeklide, terse doğru, kadının toplumdaki yerini bileğinin hakkıyla edinmesi sürecine dönüşmüştür. Buna karşın modern dünyada kadının geleneksel rolleri yerlerini yenilerine bırakmıştır. Kadın, gerek geleneksel rollerle gerekse de modern dünyanın biçtiği yeni rollerle çetin bir mücadele vermektedir. Bu mücadele uzun ve meşakkatli olacaktır. Bu yazıyla bu sorunun kökeninin düşünülenin çok ötesinde olduğunu, toplumsal belleğe kazınarak işlendiğini aktarmak istedim. Umarım hepimiz, ama yazarak ama çizerek ama konuşarak ama paylaşarak; bu mücadeleye bir katkı sunabiliriz.

***

Pandora'nın kutusunu açtık bir kere

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Maurizio Lazzarato'nun dünyanın dizginlerini ele geçirmiş neoliberal iktisada eleştirisi:

Borçlandırılmış İnsanın İmali

www.dergah.com.tr
@dergahyay
/dergahyay
DERGÂH

Cansu Akın

Uğur Morkaya

EN ARCHE ÊN HO LOGOS

Dışarısı topların, tüfeklerin ardında bıraktığı onulmaz yıkıntılar, vızır vızır yayılan mermilerin açtığı derin yaralarla doluydu. Dışarısı içinde bulunduğu karanlık hücreden daha karanlıktı. Var olanı korumak, hakkı olanı geç de olsa almak, susmamak, konuşmak, kelimelere uçsuz bucaksız bir denizin engin maviliğini katmak uğruna zifiri bir karanlığın içindeydi. Bomba yüklü kitapların şarapnel parçalarında yüzlerce kafa, kol, bacak parçalanıp dağılmıştı etrafa. Onlarca beden giyotinde vermişti son nefesini, onurlu bir bakışla. Binlerce gamzenin çukurunu kaleminin mürekkebinden dökülen kanlar doldurmuştu. Kutsal olan ne varsa yağmalanmıştı.

Saklanarak yaşadığı onlarca hücrelerden sonuncusunda, yıkıldı yıkılacak bir tavanın altında elinde sadece bir dolma kalemle -onun da mürekkebi bitti bitecek- duruyordu. İçindeki umut dışarıda kurşunlanmış camların kırıklarından dökülen parçalar kadar kesikti. Bombalanmış caddelerin ortasındaki cansız bedenler kadar soğuktu avuçları. Avuçlarının içine aldığı kalemin ruhuyla ısıtmaya çalışıyordu bedenini. Çerçevesi yamulmuş gözlükleri, toz duman içinde buğulanmıştı. Yakınlara atılmış bir bomba her yeri derinden sarsmıştı. Etraf yerle birdi. Şiddeti artıyordu zalimin, bombalarının sarsıntısından, radyolardaki kirlenmiş kelimelerinden belliydi. Aklı saklanmanın, kaçmanın sırrına ermeyi reddederken içindeki öfke durmaksızın büyüyor, kaleminin keskinliği savaş meydanlarındaki kılıçları dahi geçiyordu. Susmak bilmiyordu zihni, kalbi, dudakları… Parmaklarına, avuçlarındaki heyecana, gözlerindeki hırsa, bedenindeki öfkeye, yüreğindeki kine, dudaklarındaki büyüye karşı koyamıyordu kalemi.

Bütün bir ülkeyi yıllardır yağmalayan, fütursuzca saran bu yangın yerinde zihni her zamankinden daha hızlı çalışıyordu. Elleri, ayakları, gözleri aklından habersiz hareket ederken askerlerin yaklaştığını postal seslerinden, etrafa alelade savurdukları kurşunlardan, hainlerin tanıdık ellerinden anlıyordu. Yana yakıla her yerde küçücük bir kâğıt parçası arıyordu. Buydu tüm ihtiyacı. Dilinin ucunda gezen, daha önce hiç söylemediği, aklına gelmeyen ama hep gözünün önünde olan, elinin altında duran kelimelere söz geçiremiyordu. Akmak, coşmak, savaşmak, kırmızı bir isyanı masmavi bir boşluğa çevirmek iştiyakı içindeki her şeye galebe geliyordu. Yere ölüm sessizliği ile yığılmış ahşap dolabın altında bir parıltı çarptı gözüne. Yaklaştı. Kendisine bir lokma ekmek ve şarap getirenler ifşa olduklarından beri açtı, güçsüzdü… Erimiş, günışığından epeydir nasibini alamamış kaslarına rağmen var gücüyle dolabı kaldırmaya çalıştı, başaramadı. Eğilip kâğıt parçasını yavaşça çekmeye çalıştı. Sesler yaklaşıyor, içindeki son sözünü söyleyememe korkusu artıyordu. Çekti, çekti ve elinde sadece birkaç kelimeyi sığdırabileceği bir parça kaldı. Bütün o hareketin ortasında zaman durmuş, elleri ayakları titriyordu. Aklına ilk gelen, yüzyıllardır düşünülmüş olan ilk şeyi el çabukluğuyla yazdıktan sonra cebindeki revolveri çıkardı. Kapının arkasındaki postalların sertliğine karışan bir el ateş sesi bedenini yere sermişti. Ellerinde silahlarla içeri dalanlar bu cansız bedenin karşısında tüm kelimelerini maviliğine boyamışlardı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hırvatçadan Çeviren: Özge Deniz

Milenko Yergoviç

KAKTÜS

Kız arkadaşım hayatı boyunca, önemli ve güzel olan her şeyi kaçıracakmış korkusuyla yaşardı. Sıkça seyahat ederdi ancak seyahat etmediği zamanlarda acıyla kıvranışı, seyahatlerinden daha sıktı. Gerçek şans ve mutluluk her daim başka diyarlardaymış gibi davranır, her zaman planlarla dolu olurdu. O planları kuyruklarından yakalamışçasına... Durmaksızın hareket hâlindeyken hayatın, en azından rüyaların söylediği kadarıyla, bir peri masalına dönüştüğü o kristal ânı yakalamışçasına... 1990 senesinin aralık ayı sonunda yeni yılı tanımadığımız bir yığın insanla beraber Hvar'da karşılamamıza karar verdi. Büyük bir heyecan içinde, kararını bana bir teklifmişçesine sundu. Aklımda birkaç fikir vardı lakin kararı birlikte almışız gibi kabul ettirene kadar arkadaşlarıyla birlikte kendilerini bir hayli acındırdılar. Yılın sondan bir önceki gününde, Mariyin Dvor'da bir araya geldik. Erkendi, sabahın erken vaktiydi, tramvaylar dolaşmaya başlamamıştı bile. Bir yığın bıkkın tip ve bana kelimenin tam anlamıyla sarhoşluğu anımsatan şatafatlı elbiseler içinde bir dolu genç kadınla tanıştım. Yığınla eşya ve boksör cinsi neşeli dişi bir köpekle beraber on iki kişi üç arabaya dizildik. İki Golf önden çıktılar, ardından kısmen paslanmış bir Dyane. Onunla, ikimiz seyahat etmeliydik: Kel bir elektrik-elektronik öğrencisi, onun şişko ve çirkin kız arkadaşı, bir de köpek. Araba, âdeta koli bantlarıyla yamanmış, bıkkınlığı her tarafına sirayet etmiş; ayaklarımız ise tamamen bitap düşmüştü. Caddeden, tahammül edilemeyecek koşullarda, yavaşça güneye doğru ilerledik. Şişko kız Paris parfümlerinden bahsetti, köpekse durmak-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sızın ses çıkarıyor ve pis kokan nefesini üflüyordu. Her seferinde flörtöz bir gülümsemeyle genel geçer fikirler beyan etmeli, kız arkadaşımın çok iyi hissettiğimi düşünmesi için şeytani bir çaba göstermeliydim. Dyane, İvan dağı boyunca saatte yirmi kilometre hızla sürünerek devam etti, Konjic'te iki kez teklemesinin ardından en son istop etti. Boksör hanımefendi şiddetli bir kokuyla yeniden burnumuzun direğini kırdı ve neşeyle havladı. Araçtan çıktık, Golf'tekiler de durdular ve ne yapılması gerektiğine dair meşveret faslı başladı. Yapılan her kombinasyonun sonunda yine biz fazlalık çıkıyorduk. Kimin trenle kimin arabayla gideceği çoktan kararlaştırılmışken onu omzundan yakaladım ve fısıldadım:

— Acaba geri mi dönsek?

Beklediğim gibi kızgınlıkla bakmadı bana, omuz silkti ve iç çekti.

— Onlara kim söyleyecek? Erkek olan sensin, sen söyle.

— Senin söylemen daha iyi olur, en azından onları tanıyorsun. Eğer ben söylersem, bir şeye sinirlendik zannedecekler.

Tabii ki Saraybosna'ya geri döneceğimizi o izah etti. Hoşnutluk yaratacak kararları da hoşnutsuzluk yaratacak kararları da güzel sözlerle başkasının üzerine atmayı her daim iyi bilirdim. Trenin kalkmasına iki buçuk saat kalmıştı. Soğuk ve boş olan otel salonunda oturduk.

Bakışlarımızla birbirimizi sorguya çekiyor, küçük dokunuşlarla usulca bir oyun sürdürüyorduk. Yazık oldu, diyerek yalan söyledim. Benim yeni yılımı berbat etmekle suçladı kendini. Onu okşayarak ve küçük erkek kurnazlıklarıyla durumun böyle olmadığına onu ikna ettim. Hediye için de özür dilerim. Bana hediye verilmesini her daim sevmişimdir, bundan dolayı birbirimize hediyelerimizi tam burada, Konjic'te vermemiz konusunda ısrarcı oldum. Karşı çıktı, zira böylesi hiç şatafatlı değildi. Hâlâ o kristal ânı arzuluyordu. Nitekim ikna konusunda usta olduğumu daha önce belirtmiştim. Dikkatlice sırt çantasını açtı, ondan daha da dikkatlice bir Jubilarni konyak kutusu çıkardı. "Aç!" dedi. Kutu hafifti yani içindekinin bir şişe olmadığı kesindi. Aptalca bir hediyeydi sanırım. İçinde bir şey vardı, beyaz bir kâğıtla da iyice örtülmüştü. Parmaklarım beni olabildiğince dikkatli açmam gerektiği konusunda uyardı. Minyatür bir saksının içinde bir o kadar minyatür bir kaktüs vardı. Yeni doğmuş bir bebeğin baş parmağı kadar dahi yoktu. Ona odada duran bitkilerden nefret ettiğimi hiç söylememiştim. Onlar dikkat ve çekidüzen arar, kendilerini önemsemeni ister ancak ben daha sevdiğim insanları bile nasıl önemsemem gerektiğini bilmiyordum. Anneannem öldüğünde odamdaki tüm bitkiler solmuştu. Hiçbirinin kahrını çekmemiş dahi olsam bu durum beni üzmüştü. Gülümsedim ve onu öptüm, heyecan dolu birkaç kelime sarf ettim. Sözlerimin samimiyetine inanmasının ardından Chanel 5'i (onu, tabii ki Marilyn Monroe'yu düşünerek almıştım) ve Susan Sontag'ın *Fotoğraf Üzerine* adlı denemesini çıkardım. Ona hiçbir zaman sadece kitap hediye etmedim çünkü kitap hediye ettiğimde (büyük olasılıkla haklı olarak) onu düşünerek değil, kendim için aldığımı düşünürdü. Kaktüsü, odamda kısmen güneş alan bir yere, Aziz Vlas biblosunun ve şans getiren ortası delikli bir taşın yanına yerleştirdim. Birkaç ay sonra, Hırvatistan'daki savaş patlak verdi. Spegely'in filmi, Plitviçe, Borovo Selo... Onu düzenli olarak her beş günde bir suladım ve yerinden oynatmamaya özen gösterdim. Vaktizamanında anneannem bana kaktüslerin yerinin değiştirilemeyeceğini söylemişti. Onlar yalnızca tek bir yerde olabilirdi. O yerin nasıl olduğu veya en güzel yer olup olmadığı çok da önemli değildi, o yerin onlara ait olmasıydı mühim olan. O kaktüsün üzerine titredim ve ona karşı hiçbir hatam olmamış olmamasına ben bile hayret ettim. Tıpkı hevesli tezgâhtarların önemli günler öncesinde çıkarıp sunduğu o küçük, sempatik hediyeler gibi telef olmak yerine kaktüs büyümeye başladı. Dikenleri uzadı, tıpkı küçük bir kirpi kadar narindi. Şişmanladı. Güneşi, ardından yavaşça zorlamaya başladı. Artık bir çocuğun baş parmağı kadar değildi. Kız arkadaşım odaya geldiğinde ise kaktüsün benim ihmalkârlığımda boğulmadığına sevindi.

Savaş, bana acabiyeti ve yapay bir dinginlik duygusunu miras bıraktı.

— Sana benzemeye başlamış.

— Kaktüs mü?

— Yani, sana benzemek denemez, daha çok bedeninin bir parçası olmuş gibi.

Kabul ediyorum ki bu durumu fark etmemiştim ancak bunu bana söylemesinin ardından kaktüse bu gözle bakmaya başladım. Kaktüs, hayatımızın küçük, neşeli bir ayrıntısı hâline gelmişti. Etrafındaki bütün sevgiyi hatıramızda yer etmeye değer hâle getiren bir ayrıntı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Vukovar'ın harap edildiği o günlerde, kapının ardında âdeta buzdan bir nefes hissettim. Hayat, hakkında bildiğimden çok daha farklı bir mesele hâline gelmişti. Yaşamak, artık ciddi bir müessese. Yapılan her hatanın kadere ait olabileceğini hissettim ama yine de bunun nasıl ya da neden olduğunu kafamda berraklaştıramıyordum. 1992 martının son günlerinde kız arkadaşım şehri terk etti. Tıpkı bir geziye gidermişçesine... Vedasız. Nisan ayının ilk günlerinde bodrum katına taşındım. Elma ağacının üstüne bir havan topu isabet etti. Pencerelere ateş ettiler, gardıroburn yanındaki şifonyerin eski Avusturya modeli aynasını, pirinç tanesinden küçük şarapnel parçaları paramparça etti. Cam, âdeta dünya haritasının üzerindeki meridyen çizgilerine dönüştü. Telefonlar hâlâ çalışıyordu, ona bunları anlatmaya çalıştım. Anlamadı. Muhtemelen bunların bir kısmını kafamda kurduğumu düşündü. Her beş günde bir üst kata çıkıp kaktüsü suladım. Artık yüzü Çetnik mevzilerine dönüktü. Ürkekçe güneşe doğru baktım ve baktığım her anda bir kurşun bekledim. Aşağısı sıcak, nemli ve sıkış tıkışı. Etraf çürük patates kokuyordu. Gözlerimi ise kömür tozu yakıyordu. Muhtemelen ana rahminde de durum bundan iyi değildi. O, ölümün yalnızca Saraybosna'da olduğunu zannediyordu. Tamamen uzaklaşmış ve acınacak bir hâle gelmişti. Bana Yeni Zelanda'ya gitmek isteyip istemediğimi sordu. Sorusunu; bodrum katında olduğumu, o ülkenin bana hayli uzak olduğunu ve bilhassa o ülkede nasıl mutlu olabileceğimi bilmediğimi söyleyerek yanıtladım. Kaktüsü hiçbir zaman sormadı. Ben de hatırlatmak istemedim. İnsanlar, karanlıkta yalnız kaldıklarında değişirler. Bu süreç, duygudan yoksun gelişir. Sabahleyin yatağına güzelce uzanmış bir adamın, akşamına saçlarına aklar düşmüş bir şekilde uyandığı bir hikâye biliyorum. Rüyasında ne gördüğünü söyleyecek tek bir kişi bile yok. O günlerde kışa karşı ümitsiz bir korku besliyordum. Bir sabah, o beşinci gün, evdeki tüm sular donmuştu. Tam o anda aklıma kaktüslerin kışa dayanamadığı geldi. Kaktüsü aldım ve aşağı getirdim. Bodrum katına, kömür tozu yaktığımız sobanın tam karşısına. Ne çok yakın ne çok uzak. Tıpkı düşündüğüm gibi hem insanlara hem de kaktüslere uyan bir yerdi. Bir sonraki gün kaktüsü, saksının kenarında uzanmış olarak buldum. Ne hâlde mi? Tepetaklak, sanki güneş aşağıda bir yerlerdeymiş gibi... Onu son kez suluyordum, yolun sonunda olmamıza rağmen. Savaş, bana asabiyeti ve yapay bir dinginlik duygusunu miras bıraktı. Ne zaman biri beni sarsacak bir şeylerden bahsetse, içimde bir yerde tıpkı gürültüyü kesen teyp kayıtları gibi kırmızı bir ışık yanar ve ben hiçbir şey hissetmemeye başlarım. Ancak o kaktüsü düşündüğümde, işte o zaman hiçbir şey yardım edemez bana. Kaktüs, üzüntünün ufak bir tezahürü gibi...

Görünüşte tehlikesiz, tıpkı Çingene kadınların sattığı acı bademler gibi. Vaktiyle insanlar, atlar ayakta ölür, diye üzülürlermiş. Beni ise kaktüslerin, Goethe'nin şiirindeki o çocuk gibi takatten düşmesi kederlendirir. Çok da önemli değil, yalnızca hayatta detayları korumamız gerektiğine dair bir uyarı. Geride başka bir şey de yok.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

GECEDE BİR SES

Durmadan bildirim geliyordu. Karanlığın içinde yıldız gibi parlayan ve kayıp giden ışık huzmesi uykularını kaçırıyordu. Bir yıldız kaydığı zaman dünyadan birinin ayrıldığını söylerdi annesi. Erkeğinin hayatından geçen yüzlerce kadın düşündü o gece. Her gece bu kadar çok yıldız kayar mıydı? Bunca ölüm var mıydı dünyada ve neden her yer hâlâ çok kalabalıktı... Yanında hırıltılı bir nefesle uyuyan eşine baktı. Uzun uzun izledi önce. Göğsünün hareketleri, dudaklarının kıvrımından akan salya, kulakları sağır edercesine gecede yankılanan ses. Her gece, bu hırıltı başladığı an uyanıyor, sonra telefonun ışık hüzmelerini görüyor ve eşi yanına dönüp de rahatlayana kadar zihnindeki yüzlerce karabasanla boğuşuyordu. Sena, içine attığı tüm acılara kucak açarak, âdeta bir bulutun yükünü boşaltması gibi ağlamalıydı. Ama ağlamıyordu; çünkü hırıltıyı bölecek olan hıçkırık, on yıldır aynı yatağı paylaştığı adamı, bir gece yarısı otelin birinde ağırlayabilirdi. Bunca yıl, bu iri kıyım ama bir o kadar da sevecen adamın gözlerinin içine heyecanla bakmıştı; ayrı kalamazdı. Aniden sağına döndü adam; araba aniden stop etmiş gibi gürültü kesildi. Sena'nın zihnindeki tüm silüetler silindi, düşünceler kayboldu, göz kapakları indi.

Şimdi beraber gülüştükleri bir akşam vakti. Kamp alanında çadırların önünde ateşler yakılmış, şarabın kızılı yanaklarına ateşle beraber vurmakta. Ellerine bakıyor, sakalını sıvazlıyor adamın önce, sonra usulca yanaşıp dudaklarını konduruyor. Ateşin harı mı yoksa teninin mi? Bir yangın bu. Adam, kadının narin tenine bir buse konduruyor. Sakalı sert, canı yansa da aldığı haz tüm acılara bedel. Bir şarkı söylemeye başlıyorlar ansızın.

Yok öyle durma el gibi durma gül biraz / sana gülmeler yaraşır

Gülümsüyor adam, dudaklarının kıvrımından öpüyor kadını. Uzunca, doya doya. Şehvetle, aşkla.

Gülümsüyor adam, dudaklarının kıvrımından öpüyor kadını. Uzunca, doya doya. Şehvetle, aşkla.

Birden uyanıyor. Sırtüstü yattığında sesi daha gür çıkıyor adamın. İrkiliyor Sena; ilk kez, evlendikleri gün şahit oldu bu sese. Kulaklarını tıkayıp uyumaya çalışıyor, olmuyor. Uykudan öncesi güzeldi oysa; sevgi sözleri, nahif dokunuşlar, giderek artan iniltiler. Ne olduysa adam uykuya dalınca oldu, ne olduysa aradan aylar geçince... Önce birbirlerine narince dokunuşlar yerini eşlerin birbirine karşı görevine bıraktı. Sonra şehvetli inlemeler, dakikalara yenildi. Adam eve geç gelmeye başladı, kadın alışmaya. Ne de çiçekler kaldı ilk zamanda alınan; kasımpatılar çoktan soldu, orkideler zaten hiç açmadı. Adam ekonomik sıkıntılarından konuşmaya başladı, işlerin yoğunluğundan, yorgunluktan. Kadın, bekledi. İşlerin düzelmesini, kasımpatıların açmasını... Orkideleri karanlık odalara kapat dediler, kıyamadı korkutmaya. Hırıltı gitgide arttı. Uyuyamaz hâle geldi. Telefon ışığı yine çarpmaya başladı gözüne. Gecenin üçü, art arda yazan kim... Alsa telefonu, kapatsa. Ama ya uyanırsa adam, ya ekranda yazanı görürse... İçi içini yiyor her gece; gecenin bir yarısı. Bunca bildirim gelir mi insana, bunca yıldız kayar mı? Acaba... İş yerindeki o kadın... Yok canım, olmaz öyle şey. Bizim için çalışıyor, daha güzel yaşayamasak da olan yaşamı koruyabilmek için. Ama bu saatte. Zihninin karabasanlarından kurtulmalı. Uyuyabilse keşke, kulaklarına tıkaç aldı bir vakit, rahatsız oldu. Seste uyuyabilse. Kıyamıyor adama, bir dürtse adam kenara çekilir, hırıltısı diner. Ama kıyamıyor, sevişirken bile korkarak dokundu hep, narin parmaklarıyla. Adamsa canını acıta acıta. Acaba... Başka... Kadınlarla da... Zihninden kovmaya yeltendi, bir bardak su içti. Suyun sesi... Adamın hırıltısı kesilmeye başladı.

Düğünün ortasında herkesin içinde dudaklarından şehvetle öpüyor. Babası görüyor, sinirli bir bakış atıyor. Yapma herkes bize bakıyor diyor, hiç utanman da yok. Kahkaha atıyorlar; en yakın arkadaşları kasap havasına duruyor ansızın, ayaklar senkronize değil. Nereden de giydi bu topukluyu... Kırıldı, kırılacak, korkuyor. Ne derler sonra... Denize nazır bir alan, karşıda adanın ışıkları. Hem bitmesin hem çabucak geçsin istenen zaman. Kulağına kadını ne kadar çok sev-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Cansu Akın

diğini fısıldıyor adam. Okuduğu şiir; bir yerlerden anımsayacak. Onu ilk gördüğünde elindeki kitapta da bu şiir vardı. Nasıl unutmadın kaç sene oldu diyor adama. Bir ömür unutmayacağının sözünü alıyor. Ansızın sendeliyor, topuğundan bir çıt sesi.

Hırrrr. Gece bir türlü bitmiyor. Bu kaçıncı uyanış, rüyalar kaldığı yerden devam etse keşke. Adamın hırıltıları gibi. Bir kulak burun boğaza mı görünse. Senelerdir diyemedi, kendini kötü hissedecek. Ya da inkâr edecek. Erkekler hep inkâr eder, ablası söylemişti. Telefonun ışığı komodinin üstünde duran siyah beyaz resimleri aydınlatıyor. Sabah sorsa; tüm gece kayan yıldızlardan bahis açsa, sonra bildirimlerden. Erkekler hep inkâr eder. Cevabından korktuğu soruları sormaması daha iyi. Hukuk eğitiminde de böyle görmedi mi? Duymak istemediği cevabı müvekkiline sormayacaktı? Böyle miydi... Üniversiteden sonra mesleğini yapmadı hiç; adama kapılmasıyla kendini onun peşinde sürüklenirken bulması bir oldu. Adam nereye, kadın oraya. Hiçbir zaman para mevzusu yapmadı Sena'ya; evinde mutluydu. Geldiğinde sıcacık yemeği hazır, giysileri yıkanmış, ertesi gün giyeceği gömlek ütülenmiş. Haftada iki kez şehir dışına çıkıyordu adam. Sena evde yalnız; bu sefer de düşünmekten uyuyamıyordu. Acaba nerede şu an, kiminle. Şu yanıp duran telefon ışığı, bu saatte kaçıncı bildirim. Siz uyumaz mısınız? Gitgide artan hırıltı. .. Acaba geçen gün gördüğü fotoğraf; siyah uzun saçlı esmer kadın. Gittiği bir toplantıda sesi çok güzel bir kadından bahsetmişti adam; öyle bir akşam ki tüm herkesi büyülemiş. Eşi de büyüsüne kapılmış mıydı acaba... Anlattığına göre... Gelen bildirimler. .. Acaba... Saçmasapan şeyler düşünme Sena. Hâlâ deli gibi seviyor seni, bak yanında. Bir kolunu attı şimdi, sarılıyor kadına. Huzurlu, sesi de kesildi.

Nasıl unutmadın kaç sene oldu diyor adama. Bir ömür unutmayacağının sözünü alıyor.

Kalabalık bir cadde, her yer ışıltılı. Yalnız başına yürüyor kadın; yağmur yağıyor bardaktan boşalırcasına. Kaldırımlarda biriken sular, hızla geçen arabalar. Ansızın üzerine bulaşan çamur. Siyah elbisesi mahvoldu. Tüm insanlar ona bakıyor.

Ansızın telefonun ışıkları gözlerine vuruyor. Kim bu arayan?

— Alo, ben Sena?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

PARDAYANLAR:
KILICIN VE PELERİNİN ROMANI

Üç kuşaktır dünyanın hemen her ülkesinde akıllarda yer eden, soluksuz akan macerası ve temsil ettiği değerleriyle kalbimizi kazanan, Jean Paul Sartre'dan, vaktiyle inşaat ustalığı yapan dedeme kadar her kesimden hayrana sahip kaç kitap vardır diye düşündüğümüzde, ilk akla gelenlerden birisi şüphesiz ki Pardayanlar serisidir.

Pardayanlar, 1900'lerin başında tefrika edilmeye başlandığı günden itibaren dünya çok değişti aslında. İki büyük savaş, türlü soykırım ve darbeler yaşandı, teknoloji devrimiyle bütün iletişim sistemi ve sosyal düzen değişti, ancak Pardayanlar, çağını aşarak yeniden kendi okurunu yaratmayı başardı. Bu, nostaljiyle açıklanamayacak kadar önemli bir durum.

Peki 10 ciltlik, yaklaşık 6000 sayfalık Pardayanlar serisinin bunca sevilmesinin sebebi nedir?

120 Yaşında Bir Seri

1860 yılında Korsika Adası'nda doğan Michel Zévaco orta halli bir aileye sahipti. Başarılarla geçen öğrenim hayatının ardından edebiyat okuyan, mezuniyetinden sonra da Isere Kolejinde retorik profesörü olan Zévaco, bir yandan da yazmaya devam ediyordu.

Ne var ki çok geçmeden, bağnazlığa karşı olan tutumu ve anarşist fikirleri yüzünden işinden kovuldu ve Paris'e yerleşmek zorunda kaldı. Paris o yıllarda aydınların, sanatçıların beşiği olduğu kadar, farklı ülkelerden gelen/kaçan muhaliflerin de yaşadığı bir yerdi. Zévaco çok geçmeden yeni bir iş buldu. L'Egalité adlı muhalif bir gazetenin yazı işleri müdürü oldu ve belki eskisinden de radikal şekilde yazmaya, devlet politikalarını, siyasileri eleştirmeye başladı. Öyle ki, ikinci adı "Polemik Adam" olup çıktı.

Verilen gözdağları kâr etmeyince tutuklandı ve Saint-Pelagie Hapishanesinde bir süre yattı. Bu süre zarfından L'Egalité de kapatılmıştı tabii. Zévaco özgürlüğüne kavuşunca Le Courrier français adlı bir gazetenin sanat ve edebiyat sayfasının editörlüğünü üstlendi. Siyasi yazılarının yanında tarihî romanlar tefrika etmeye de bu dönemde başladı. İlk romanı *Borgia!* okur tarafından sevilip büyük bir başarı yakalayınca Pardayanlar serisine giden kapı da aralanmış oldu.

Zévaco 8 Ağustos 1918 tarihinde, 58 yaşında ölene kadar sürekli yazdı ve ardında yaklaşık 30 tane roman bıraktı. Bu romanların arasında en bilineni, onu Fransa'ya ve dünyaya taşıyanı ise *Pardayanlar* serisiydi.

Aşk, Kahramanlık ve Taht Oyunları

Şimdi romanın konusundan ve baba oğul Pardaillanlardan bahsedelim:

Pardaillanlar Fransa'nın soylu bir ailesine mensuptur aslında. Birtakım sebeplerden ötürü aile yoksullaşıp dağılınca işler hepten sarpa sarmış ve içlerinden biri şövalye olup dört bir diyarda Fransa'nın düşmanlarına karşı kılıç oynatmıştır. Sadece savaş meydanındaki yetenekleri yüzünden değil, Paris'teki irili ufaklı kahramanlıklarıyla da dikkat çeken Pardaillan, dönemin önemli ailelerinden biri olan Montmorencylerin yanına, dahası ailenin küçük oğlu Henri'nin maiyetine verilir. O dönemin âdeti böyledir. İyi silahşorlar savaşlarda kahramanlık gösterdiklerinde, bütün övgüyü efendileri alır. Ancak gün gelir, Henri sadece başkasına ait olan övgüyü değil, abisinin eşini ve aşkını da istemeye başlar. Domino taşına ilk vuruş da bu sayede gerçekleşir.

Abisi François de Montmorency ile onun sevgilisi Jeanne de Piennes'in arasına giren ve yaşlı Pardaillan'ın da gönülsüzce aracılık ettiği bir tehditle âşıkları birbirinden ayıran Henri yeni birtakım hesaplar içerisine girerken sadece bu insanların hayatını değil, Fransa'nın taht mücadelesindeki dengeleri de farkında olmadan değiştirir.

Bunun esas sebebi Pardaillanlardır. Yaşlı Pardaillan işlediği suçun cezasını çekmek için kendini yollara vursa da, oğlu Şövalye Jean Pardaillan Paris'in merkezinde maceradan maceraya koşup kendini hem taht mücadelesinin hem de buna koşut olarak gelişen mezhep savaşlarının ortasında bulur.

Pardayanlar serisini benzeri romanlardan ayıran temel özelliklerden biri de zaten budur: Seri, Fransa tarihinin en olaylı zamanlarında, 16. yüzyılda geçmekte ve dönemini, sadece önemli kişileri karakter hâline getirerek değil, sokak, içki ve yemek kültürünü de çeşitli şekillerde anlatarak ve hepsinden önemlisi, Katoliklerle Protestanlar arasındaki iktidar mücadelesini de ince ince işleyerek vermektedir. Zévaco'nun başarının bir sırrı da burada yatmaktadır.

Genç Şövalye Jean Pardaillan bu çatışmanın bir tarafı değildir. Öyle ki Protestanların kraliçesi Jeanne d'Albret, hizmetçisiyle birlikte köprüde saldırıya uğradığında hiç düşünmeden kılıcını çekip onları kurtarır. Başta kraliçe olmak üzere herkes onu Protestan sanır. Ancak Jean Pardaillan centilmen bir şövalyeden beklenileceği üzere, "Ben yaşamın dinine mensubum," cevabını verir.

Onun için insanların hangi dine mensup olduğu, malı mülkü, mevkisi önemli değildir. Üç yoldaşı vardır; atı Galaor, köpeği Pipeau ve kılıcı Giboulée,.. Başka hiçbir

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Serra Ataman

şeye tamah etmez. En tehlikeli olayların içine de, ışık görmeyen zindanlara da gözü kapalı dalar, haysiyetini, onurunu kaybetmektense canını kaybetmeyi bile göze alır. Şövalyeliğin erdemi bunu gerektirir.

Önüne dökülen servetleri ise elinin tersiyle iter, kimsenin adamı olmaz. Başına buyruk, serseri ruhlu ve çoğu zaman beş parasızdır. Eline geçen her şeyi ya yoksul insanlara dağıtır ya da dostlarıyla paylaşır, gerisin geriye odasına döndüğündeyse yırtık pırtık kıyafetlerini yamar durur ve şöyle der: "Yine bize sabaha kadar uyku yok. Terzilik yapacağız. Benim hayatım da çok garip. Gündüz kılıç, gece iğne kullanmakla vakit geçiriyorum. Ah, babamın verdiği öğütleri hiç tutmuyorum da başım belaya giriyor."

Evet, babası yola çıkmadan evvel ona üç öğüt verir ve erkeklere, kadınlara, özellikle de kendi nefsine güvenmemesi gerektiğini söyler. Kimseye yardım etme, diye tembihler hatta. Ancak Jean Pardaillan, babasının öğütlerini tutmadığından başı sürekli belaya girer. En sonunda da yaralanabileceği tek yer olan kalbinden yara alır.

Jean Pardaillan yakışıklı, güçlü ve korkusuz bir şövalye olduğundan etrafında sürekli kadınlar vardır, üstelik bu kadınların pek çoğu da ona gönül vermeye meyillidir. Ancak Pardaillan, kaldığı hanın karşısındaki tavan arasında annesiyle beraber yaşayan yoksul kıza, Loïse'e aşık olduğu için hiçbirini görmez. Zekâsıyla ve kılıç kullanmadaki ustalığıyla herkese sözünü geçiren genç şövalye, sadece kalbine söz geçiremez.

Böylece *Pardayanlar* serisi aşk, kahramanlık ve taht oyunlarının iç içe geçtiği, maceranın bitip tükenmediği bir şövalye romanına dönüşüverir.

Yeniden Pardayanlar

Pardayanlar serisinin Türkçedeki yolculuğu epey eskiye dayansa da, kitapların yeni basımları uzun zamandır yapılmıyordu ve hepimiz sahaf sahaf dolaşmak zorunda kalıyorduk. Neyse ki geçtiğimiz günlerde Dedalus Kitap, Murat Sertoğlu ve Cemil Cahit Cem çevirilerini yeniden basmaya başladığını duyurdu.

Sırasıyla vermek gerekirse kitap isimleri şu şekilde:

Pardayanlar
Pardaillan'ın Aşkı
Pardaillan ve Fausta
Pardaillan'ın İntikamı
Fausta'nın Entrikaları
Pardaillan'ın Zaferi
Pardaillan'ın Oğlu
Pardaillan'ın Milyonları
Pardaillan'ın Kızı
Pardaillan'ın Sonu

Michel Zévaco'nun dünya kültür mirasına armağan ettiği bu seriyi uzun yıllar daha konuşacağımız aşikâr. Aynı kadına sevdalanan Montmorency kardeşlerin çekişmeleri, taht için gözünü kırpmadan insan öldüren Catherine de Médicis'in iktidar hırsı, çiçek hastalığına yakalandığından fahişeliği bırakan Catho'nun bütün kanunsuzların toplandığı bir meyhane işletmeye başlaması, soylu bir geçmişi olduğundan bihaber Loïse'in geçim sıkıntısından annesiyle beraber el işi yapıp satması ve yakışıklı şövalye Jean Pardaillan'ın, kılıcını aşk ve dostluk için savurarak düşmanlarını dize getirmesi kolay bulunur bir lezzet değil.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası

KURTLAR

Kalp atışlarım hızlandı. Nabzım kim bilir kaç olmuştu. Beynim jel kıvamında bir top gibi kafatasımın içinde yuvarlanıyordu. Tenim çekip daralıyor, bedenime küçük geldikçe bütün uzuvlarımı boğuyordu. Yılanların deri değiştirmesi biz kurtlarda da olsaydı keşke. Kan dolaşımım kilitlenmişçesine uyuşmuştum. Ellerimi, kollarımı ve bacaklarımı hissetmiyordum. Mimiklerim donmuştu. Muhtemelen suratım da bembeyazdı.

Korelinin parmakları dans eder gibi sırtımda geziniyor. Her gün yeni bir beste yaratıyor hayali piyanoda. Akşam üzerlerini iple çekiyorum. Yoksa geceye ulaşmam imkânsız. Sabah sekizden itibaren on altı saat boyunca içine tıkıldığımız ofiste kendimi dinlediğime tek yerdeyim. En sevdiğim mola burası. Hakkını yemeyeyim, stres atmamız için her köşede ayrı bir oyun, farklı bir spor branşı, enstrümanlar, tuvaller var. Kurtlar sofrasında hiçbir detay atlanmamış, dekorasyondan aydınlatmaya kadar ne varsa bizim için tasarlanmış. Tüm bunların karşılığında bizden en üst seviyede performans beklediklerinin farkındayız.

Yeşil Kurt o gün tuhaftı. Giriş kapısında karşılaşmamızdan itibaren gerginliğini bütün ofise yansıtmıştı. Güvenliği terslemiş, kahve makinesini yumruklamış, odasının kapısını çarpmıştı. Jaluzisini indirirken göz göze geldik. Öyle öfkeli bakıyordu ki hemen bakışlarımı kaçırdım. Bütün negatifliğini bana yüklemek ister gibiydi. İlk günden beri fark ettiğim lakin anlamlandıramadığım nefreti açığa çıkmıştı. Adımı daha önceden duymuş olabilirdi.

Odası koridorun başında olduğu için herkesin ne yaptığını görüyordu. Kim kiminle arkadaş, kim kiminle kavgalı yahut kim lider yalakası. Bütün gün gözetlediğini düşünüyorum. İş yaparak değil strateji yaparak kazanıyor. Bunu fark edeli çok olmadı. Onun aramıza katılması da yeni bir hadise zaten. Eski Yeşil Kurt'un hastalığı yüzünden iş sözleşmesi fesih edilince geldi. Şaşırmayın. Sözleşmedeki maddelerden biri hasta olmamak için sağlığımıza dikkat etmemizle ilgili. Tam teşekküllü bir hastanenin ayrıntılı sağlık raporu olmadan staj yapmak bile mümkün değil. Diğer maddeleri saymama gerek yok sanırım.

Öğle arasında satranç oynamak için yanıma geldi. Ben her zaman bir masada rakip beklerdim. Her gün birini yenerdim. O gün yenilmek istemiş olmalı. Müsaade istemeden oturdu karşıma. Ne oluyor dercesine dik dik baktım. Taşları hızlıca sıraladı. Bakışları yüzüme dönüktü. Ben bunların yerini ezbere bilirim diyordu aklı sıra. Göster kendini dercesine ilk hamle için işaret ettim. Başlarda klasik ilerledik. Sonra yavaş yavaş tuzak yollara başvurduk. Bayağı iyiydi. Bu kadarını beklemiyordum ama çok çalıştığına emindim. Uykusuz kalmış olmalıydı. Uzatırsam yenerim diye düşündüm. Yavaşladım. Nasıl olsa turnuvada değildik.

Mola bitince kalktık. Yarım kalmıştı. İkindi arasında masa tenisi teklif ettim. Kabul etti. Onun sonucuna göre satranca devam edecektik. Ofislerimize doğru yürürken diğer kurtların gözleri üzerimizdeydi. Umurumda değildi sürekli peşimde dolanan gözler. Ben işimi yapıyordum. Satranç, mesaimi keyifli hâle getirdiğim bir eğlenceydi, bir de Korelinin elleri.

Her ne kadar iyi olsam da ne olmuştu da Yeşil Kurt'u yenememiştim. Yenmek istemiyor gibiydim. Yenilmek de istemiyordum. Kazanan olmamalı bu savaşta, kaybeden olmamalı. Yeşil Kurt kazansa da kaybetse de durmaz. O gerçek kurt değil çünkü. O iyi biri değil. O iyi yağmur değil. *İyi yağmur yağacağı zamanı bilir.*

Masa tenisi için yanına gittim. Gergindi. Raketle hayali atışlar yapıyordu. Yaklaştığımı görünce ilk atışı yaptı. Kolaylıkla karşıladım. Top, havada bir saniye bile durmuyordu. Bir bana geliyor, bir ona savruluyordu. Diğer kurtlar da izlemek için toplanmıştı. Önde gidiyordum. Çünkü yorulmuştu. Uykusuzdu. İyice yormak istiyordum. Pes etmiyordu. Şaşkınlıkla izliyorlardı. Benden iyi olduğunu herkes biliyordu. Sonunda oyunu tersine döndürmeyi başardı. Rahat bir nefes aldılar. Sürprizden kimse hoşlanmıyordu.

Burada kuralları biz koyuyor, biz bozuyorduk. Herkes işini yapıyor, kimse kimsenin görevine karışmıyordu. Karşılıklı anlaşmayla çözemeyeceğimiz problem yoktu. Tüm sorunların üstesinden geliyorduk. Hepimiz kurttuk. Hepimiz bu şirkette eşittik. Hepimiz hak ettiğimiz yere getirilir; hakkını vermezsek gönderilirdik. Her kurt bunu bilirdi. Her kurt bu sistemin dışına itilmemek için kanının son damlasına kadar mücadele verirdi.

Satranç, masa tenisinin rövanşı olacaktı. Masajdan sonra oynayabilirdik. Hem iyice uykusu gelirdi. Yenemezdi beni. Satrançta da yenilmemeliydim. Her karşılaşma puan demekti. Ona daha fazla puan kazandırmak istemiyordum. Hak etmiyordu. Yeterli puanı olunca üst kademeye çıkacak, az mesaili çalışan kurtlardan olacaktı. Daha fazla puan alanlar için bir şey değişmiyor, az mesaili çalışanlar sırayla lider oluyordu. Satrancın puanı düşüktü ama oyunda en iyi olanı yenmek bütün puanlarını almak demekti. Puanlarım onu üst kademeye geçirmek için yeterdi. Beni şimdiye kadar kimse yenememişti.

Kalp atışlarım hızlandı. Nabzım kim bilir kaç olmuştu. Beynim jel kıvamında bir top gibi kafatasımın içinde yuvarlanıyordu. Tenim çekip daralıyor, bedenime

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

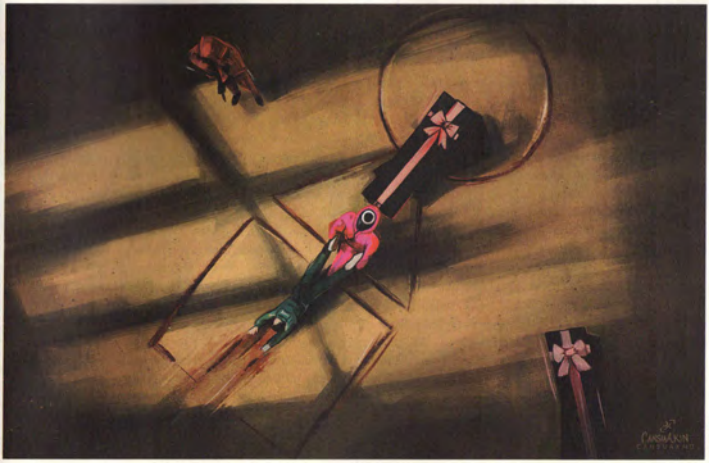

Cansu Akın

küçük geldikçe bütün uzuvlarımı boğuyordu. Yılanların deri değiştirmesi biz kurtlarda da olsaydı keşke. Kan dolaşımım kilitlenmişcesine uyuşmuştum. Ellerimi, kollarımı ve bacaklarımı hissetmiyordum. Mimiklerim donmuştu. Muhtemelen suratım da bembeyazdı. Karar verirken hep böyle olurum. Ona kalırsa yarın devam etmeliydik. Yarın yenebilirdi. Yenerse üst kademeye yükselirdi. Sonra lider olabilirdi. Ben kararsızdım. Yenmek veya yenilmek bana bir şey katmayacaktı ama onun için dönüm noktası olacaktı. Kaderi ellerimdeydi.

Henüz çocukken başlamıştım oynamaya. Babam öğretmişti tek tek. Bak yavrum bu şah, bu kale, bu fil, bu at, bunlar da piyon. Kurt demiştim babama, kurt niye yok. Kurt en üstün hayvandır, dedi babam, dengi ve rakibi yoktur. O zaman kurdun düşmanı kurt mudur, diye sormuştum küçücük aklımla. Değildir, dedi. Hayal kırıklığı yaşamıştım. Anlam verememiştim. Dudağımı bükerek, seni erkek kurt, annemi de dişi kurt zannediyordum, dedim. Öyleyiz, diye atıldıktan sonra, sen de yavru kurtsun deyip kucaklamıştı.

İyi yağmur yağacağı zamanı bilir.

Ben kurttum. Yavru Kurt. O günden sonra kurtlara olan ilgim daha da arttı. Kurtlar ne yer, ne içer, nasıl yuva kurar, nelerden hoşlanır, nelerden korkar sorularına cevap arıyordum sürekli. Kurtlar besin zincirinin en üstünde yer alırmış. Bazıları nefret eder, bazıları saygı duyarmış. Sürüden ayrıyken daha başarılılarmış. Tek eşlilermiş. Yabancı bir eş bulamazlarsa asla çiftleşmezlermiş.

Ben de kurttum. Yavru kurt. Evde kurt gibi davranıyordum, okulda kurt gibi. Güçlüydüm, zekiydim, cesaretliydim, özgürlüğüme düşkündüm. Sonra büyüdüm. Büyük kurt oldum. Kimseye boyun eğmedim, kimsenin bana boyun eğmesine müsaade etmedim. Pek çok şirkette çalıştım. Kovuldum. İstifa ettim. Davet edildim. Mesleğimi öğrendiğime emin olduktan sonra hayalimdeki işi kurmaya karar verdim. Pozisyonum başından beri belliydi. Tam mesai çalışanlardan biri olacaktım. Hep alt kademede kalacaktım. Ne yapıp edecek az mesaiye yükselmeyecektim. Lider kurt olmayacaktım. Öyle bir sistem kuracaktım. Ben kim miyim? Bu bir sır ama bu sırrı size verebilirim. Ben Siyah Kurt'um. Kurtlar şirketinin sahibiyim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org
Mehmet Ali & Akşamsefası

HOROZ ŞEKERİNE

Arabadan çıkıp adımını sokağa atar atmaz kulaklarına ileride oynayan çocukların bağrış sesleri geldi. Çocuklar, ne dediklerini anlamadığı ama muhtemelen onlar için bir anlamı olan bir biçimde bağırıp sağa sola koşturuyorlardı. Henüz buldozerle üzerinden geçilmemiş evlerde, oturdukları yerin havasına balkona çamaşırlarını asacak kadar güvenen insanların yaşadığını fark etti.

Çocukların çığlıklarına yaklaştıkça, gülen yüzler görmek onu biraz şaşırtsa da aslında mutlu etmişti. Her şeyden habersiz, saf ve temiz, hiçbir şeyi umursamadan eğlenen ve gülen çocukların gelecek yıllardaki hâlini düşündü. Kendisinin de bir zamanlar çocuk olduğunu, günlerini umursamadan geçirdiğini düşündüğü gibi. O da, muhtemelen bu çocuklar gibi, geleceğin de hep eğlencelerle dolu, mutlu anların kendisini beklediği bir yer olduğunu düşünürdü.

Arabadan uzaklaştıkça ve çocukların oyun alanının ortasına doğru ilerledikçe burnuna yoğun bir şeker kokusu geliyordu. Bu kokuyu bir yerlerden anımsıyordu ama nereden olduğunu bulmak, dağınık zihninde bir şeylerin yerini düzeltmesini gerektirdiği için hatırlamaya çabalamadı. Fakat koku, her geçen saniye keskinliğini artırıyordu.

Nereye gittiğini unutarak kokunun geldiği yöne doğru çevirdi adımlarını. Dar bir sokağa girdi. İlerledikçe koku daha da keskinleşiyordu. Bu kokuyu geçmişinden bir yerlerden çok iyi hatırlıyordu ama geçmişiyle bugünü arasında uzanan ip, inceldiği yerden kopmak üzere olduğu için ipe tutunup geçmişine inmeye cesaret edemedi.

Birkaç adım daha attıktan sonra bir çocuğun heyecanlı ve mahcup bir şekilde sorduğu soruyu işitti:

- Pamuk şeker kaça amca?
- İki lira yeğenim.
- Iı, şey, benim bir liram var da. Buna pamuk şeker eder mi?
- Yok, etmez.
- Peki, buna ne eder?
- Ona mı? Ona bak şurada gördüğün lolipoplar eder.
- Tamam, al.

Çocuk konuştukça onun yanına doğru ilerlediğini fark edememişti. Çocuk, elinde tuttuğu bir lirayı pamuk şeker tezgâhındaki adama uzatırken, kokunun kaynağına kadar gelip çocukla karşılıklı durduğunu fark edince endişelendi. Burada ne işin var, diyen bir ses kafasının içinde durmadan yankılanıyordu.

Aldığı lolipopun paketini büyük bir heyecanla açan çocuk, ağzını kocaman açıp top şeklinde olan şekeri diline değdirip koparacak gibi emmeye başladı. Bu sırada adam çocukla yüz yüze geldi. Zoraki gülümsedi. Bu sokak, onu sürekli geçmişine götürüyordu. Gitmek istemediği, bir daha göz göze gelmemek için üzerine bir sürü başka anı yığdığı geçmişine.

Çocuk uzaklaşırken arkasından bakakaldı. Çocuk uzaklaştıkça, o da geçmişindeki anıya yaklaşıyordu. Uzun zamandır bu kadar endişelenmediğini hissetti. Anıdan görüntüler ve sesler zihnine hücum ediyordu ve o, ne yapacağını bilmiyordu. Rakip takımın kontrasıyla karşı karşıya kalmış yalnız bir kaleci kadar çaresizdi. Atacağı her adım felaketi olabilirdi ama durmasının da hiçbir faydası yoktu.

Çocuk artık gözden kaybolmuştu ama o anı, zihninin tam orta yerine oturmuştu. Karşısındaydı işte. Sokaktan gelen çocuk sesleriyle birlikte anısına doğru çekilmeye başladı. Çocukların şen kahkahaları, içindeki feryatları ve gözyaşlarını duymasına sebep oluyordu.

Yıllar önceydi, bir haziran ikindisi, yapacak hiçbir şeyi olmayan iki arkadaştılar. Canları sıkılıyordu ve oynayacak bir oyun uydurmaları gerekiyordu. Yanlarında peşinden koşturacak bir topları yoktu. Üzerine binip özgürlüğü tenlerinde hissedecekleri bisikleti alacak kadar parası olmayan babaları vardı. İki kişi oldukları için kuytu köşelere gizlenip, korku ve heyecanla ebeleme noktasına koşacakları saklambacı da oynayamazlardı. Bir şeyler icat etmeleri gerekiyordu.

Sokakta boş boş gezerken, apartmanın zilini çalan bir adam görünce akıllarına bir oyun gelmişti. Arkadaşıyla apartmanların zillerine basıp kaçacaklardı. İlk kim yakalanırsa o zamana kadar bastıkları zilleri sayacaklar, en çok zile basıp kaçan oyunu kazanacaktı. Bu fikrini arkadaşına söylediğinde, arkadaşı:

- Nesine? demişti.
- Horoz şekerine. Var mısın?

Anlaşmışlardı. İki arkadaş, sokaktaki evlerin her birinin ziline basıp kaçıyorlardı. Kimse görmesin diye gidebildikleri kadar uzağa gidiyorlar, sonra hiçbir şey olmamış gibi sokağa geri dönüp başka bir apartmanın ziline basıyorlardı.

Oyun uzadıkça, cama çıkıp kim o zile basan, diye bağıran kadınları işitiyorlar ve kahkahalara boğuluyorlardı. Su gibi terlemişler ve bir okyanusu içecek kadar susamışlardı. Yine de şekeri kazanmak için ikisi de oyundan vazgeçecek gibi görünmüyordu.

Kendi sokaklarının dışına çıkmışlardı. Güvensiz bir alandalardı ama bu onları daha çok heyecanlandırıyordu. İlk önce arkadaşı bir zile basmak için gitti. Sonra sıra ona geldi. Böyle bir iki tur devam ettiler. Arkadaşı bir zile basacağı sırada, sokakta bulunan manavın büyük bir öfkeyle bağırmasıyla tüm oyun bir anda kesildi. Arkadaşı başka bir yere, kendisi başka bir yere kaçtı. Manav, arkadaşını kovalıyordu. Arkadaşının yanına gidemezdi. Güvenli olduğunu düşündüğü kuytu bir köşe bulana kadar koştu. Nefes nefese kalmıştı. Nefesi normale dönünce arkadaşının ne yaptığını düşündü. Uzun bir süre geçmişti ama arkadaşı hâlâ gelmemişti. Acaba eve mi dönmüştü?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Arkadaşını biraz daha bekledi. Arkadaşı gelmedikçe endişelenmeye ve küçük adımlarla arkadaşından ayrıldığı yere doğru yürümeye başladı. O yere yaklaştıkça az önce orada olmayan bir kalabalığın olduğunu gördü. Buna bir anlam veremedi.

Arkadaşının kaçtığı noktaya doğru hızlı adımlarla yürümeye başladı. Bir sorun olduğunu hissediyordu ama bunun ne olduğunu bilmiyordu. Arkadaşının koştuğu yere doğru daha fazla ilerledikçe fısıltılar, ahlar vahlar işitiliyor; yanıp sönen sirenler görünüyordu.

Sokağın sonuna vardığında, sokağın caddeye açıldığını, caddenin de oldukça kalabalık olduğunu gördü. Bir arabanın dağılmış hâlde bir kenarda durduğunu, arkadaşının kanlar içinde yolun ortasında yattığını da. Göğsüne bir acı, midesine bir ağrı, gırtlağına büyük bir hıçkırık çöreklenmişti. Herkes bir şeyler söylerken o, hareketsiz bir şekilde arkadaşına bakıyordu.

Arkasına bile bakmadan, geldiği yere doğru bağıra bağıra, ağlaya ağlaya koşmaya başladı.

***

Düştüğü derin kuyudan pamuk şekercinin istihza edermişçesine sorduğu soruyla çıktı:

- Pamuk şeker ister misin abi?
- Efendim, anlamadım.
- Pamuk şeker, diyorum. Taze, daha yeni yaptım. Yer misin?
- Ha, yok. İstemem.
- Peki, sen bilirsin.
- Şey, horoz şekerin var mı?
- Olmaz olur mu abi. Daha bu sabah geldi. Buyur güzel abim.

Göğsüne bir acı, midesine bir ağrı, gırtlağına büyük bir hıçkırık çöreklenmişti.

Şekerci adam, tahtaya saplanmış bir horoz şekeri verirken o da cebinden parasını çıkartıyordu. Adamdan şekeri alırken parayı uzattı.

- Üstü kalsın. Çocuklara şeker dağıtırsın, dedi.

Elindeki horoz şekerine baktı, kıpkırmızıydı. Az önce lolipop alan çocuğun gittiği yöne doğru yürümeye başladı.

- Horoz şekerine, dedi. Ölümüne değil, horoz şekerineydi. Oyunun kurallarını bozdun. Her şeyi alt üst ettin.

Sokaktan heyecanlı ve şen çocuk sesleri geliyordu.

Haziran ayının bir ikindi vaktiydi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

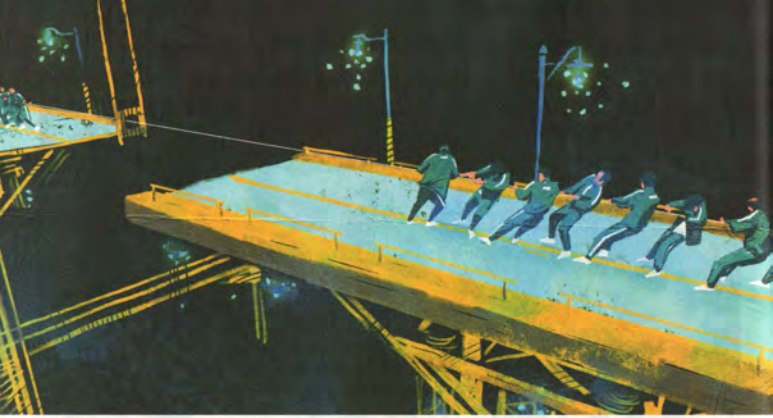

Timuçin Keleş

Melisa Yılmaz

ELMA KAVMİ

Her sonbaharda dünyanın ve zamanın uzak kuytularından yola çıkar, o yılın elma şarabını yapmak üzere çocukluğumuzun geçtiği büyük çiftlik evinin avlusunda bir araya geliriz. Ölülerimiz elma ağaçlarının gölgesinde dinlenir, oğullarımıza ve kızlarımıza yaş günlerinde fidanlar veririz ki onlarla birlikte serpilip büyüsünler. Şarabı yıl boyunca biriktirdiğimiz anılarla mayalar, yıldızlı gecelerde eski aşklarımızı hatırlar, dilimize yuva olan şarkıları bilmeyenlere öğretiriz.

Öyle gördük aileden, öyle alıştık.

Her şeye, tabii elmalara da hürmet duymayı tembihlediler bize. O elma ki biliriz ana yurdu insanınkiyle aynıdır, dünyaya insanın damağında göçmüştür derler. Binlerce yıldır kandırır durur insanı, nice kralların çeneleri arasında ezilmiş, nice araziye sınır olmuştur ya; insanın boyunduruğunda olduğunu, onun sayesinde bunca yayılıp dünyanın dört yanını kapladığını zannederler. Oysa zamanın başından beri ne ağaçlar ne filizler gelip geçmiştir elmadan daha güçlü, kökleri daha kuvvetli, meyveleri daha dayanıklı, isimlerini bile bilmeyiz. Elmanın bilgeliği, kendini fiziksel gücüyle asla ulaşamayacağı toprak parçalarına ulaştıran bir ihtiyaç hâline getirmesinde yatmaz mı?

Ve her sonbaharda döneriz, elma ağaçlarının altında birbirimizi buluruz, büyük çiftlik evinin bahçesinde.

Öyle anlattı atalarımız, öyle duyduk, öyle inandık.

İyi fikirler doğar bizden, evden uzaktayken onların hasadını yapar, mahsüllerini birbirimizle paylaşırız. İyi bir fikrin elma gibi olması gerektiğini biliriz çünkü, ne de olsa dünyayı onsuz hayal edemediğiniz şey efendidir. Özünden taviz vermeden değişime ayak uydurmaya gayret ederiz, yıllar sonra da namımız yürüsün diye.

Ve her sonbaharda döneriz, elma ağaçlarının altında birbirimizi buluruz, büyük çiftlik evinin bahçesinde. Torunlarımıza elmalardan bahsederiz, salt gücü değil aklı ve bilgeliği överek, öyle öğrenirler, öyle büyürler.

Mevsimler geçer, küçüklerimizin yüzleri yaşlılarına dönüşür, evin her yerine yayılmış fotoğrafların ona mı yoksa şuna mı ait olduğu artık anlaşılmaz olur, torunların torunları birbiri ardınca rahimlere düşer. Biz kursağımızda evimizin şarabıyla, kulağımızda bahçemizin ninnileriyle yaşadığımız yerlere dağılırız, bir dahaki sonbahara kadar hayatın rüzgârına kapılır gideriz. Bütün bu döngüsel curcuna içinde, elma ağaçları hep orada kalır, yeryüzüne meyvelerini dökmek için ölülerimizin ve toprağın balıyla beslenerek.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranfey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DİDEM MADAK

Bir şaşkınlık şarkısı olarak besteliyorum aşkı
Kaprisli notalar, huysuz sololarla
Bekçisi olmayan geceler denk geliyor bana,
Çaresiz bekliyorum,
Düdük çalıyorum,
İki el ateş ediyorum havaya.
Gecenin bir yarısı oturup ağlıyorum bir çocuk parkında
Ulumak gibi ağlıyorum
Köpekler koşuyor sağımda solumda
Tanrım!
Diyorum sadece
Başka bir şey diyemiyorum zaten o an.
İyi niyetli ve sevimli bir kızdan kalanlar
Sallanıyor durmadan boş salıncaklarda
"Üzgünüm" diyor,
Bir mutluluk şiiri yazamam bu saatten sonra!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Didem Madak, *Ağacı*, Metis Yayınları s. 56